ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1891 — ΕΤΟΣ Η' — ΑΡΙΘ. 12

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59.
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 12.—Ρωσίας ρούβ. 5.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐθνικὸς Στρατός, ἐπὶ τῇ κε' Μαρτίου, ὑπὸ Β. Ψιλάκη.
Μάρκος Ἄκκιος Πλαῦτος, αἱ περιπέτειαι ἑνὸς ποιητοῦ, ὑπὸ Τρ. Ε. Εὐαγγελίδου.
Οἱ Βλάχοι τῆς Πίνδου: Ζαγόρι. Ἠπειρωτικαὶ ἀναμνήσεις, ὑπὸ Κ. Δ. Κρυστάλλη. (Τέλος).
Ὁ Φελάγγυρος Ἱππότης. Ἐκ τῶν τοῦ Πούσκιν, μετάφρασις, ὑπὸ Α. Γ. Κωνσταντινίδου. (Τέλος).
Κρητικοπούλα. Κρητικὸν διήγημα τῆς κ. Ε.Μ. Edmonds. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Α. Ἀμπάτη. (Τέλος).
Τὸ καθῆκον, μυθιστορία ***. Μετάφρασις Α. Ἀμπάτη. (Συνέχεια).
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια — Ἐξωτερικά. Ἀρχαιολογία — Φιλολογία. — Καλλιτεχνία.
Ἰδιαίτερα γράμματα.
Νέα βιβλία.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

(Ἐπὶ τῇ ΚΕ' Μαρτίου).

Τὰς ἡμέρας ταύτας εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ἑβδομηκοστὸν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς πολιτικῆς ἡμῶν ἀναβιώσεως ἔτος· ἀνατέλλει μετὰ μικρὸν ἡ λαμπροφόρος ἐκείνη ἡμέρα, καθ' ἣν ἤρξαντο νὰ λογίζωνται ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὧν οἱ πρόγονοι εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι ἐτίμησαν τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ γεγονός, περὶ οὗ ἐκ συνηθείας βεβαίως καὶ οὐχὶ ἐκ καχεξίας οὐκ ὀλίγον ἀδιαφοροῦμεν, εἶνε τόσῳ μέγα καὶ μοναδικόν, ὅσῳ τυγχάνει τοιοῦτον ἡ παρὰ φύσιν οὕτως εἰπεῖν νεκρανάστασις· διότι οὔτε τὸ Ἰσραηλιτικόν, οὔτε τὸ Πολωνικόν, οὔτε ἄλλο τι ἐκ τῶν σπουδαίως δρασάντων ἐν τῷ κόσμῳ ἔθνος ἀνέστη καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τῆς νεκραναστάσεως ταύτης τολμῶμεν εἰπεῖν μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις τῆς πολιτικῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὄψεως καὶ τῆς Εὐρώπης αὐτῆς ἐν γένει. Δίκαιον λοιπὸν εἶνε καὶ καθῆκον ἡμῖν ὕψιστον ἐπιβάλλεται νὰ ἐνατενίσωμεν εἰς ἐκεῖνον ἰδίως, ὁ ὁποῖος ἐγένετο ἀρχὴ καὶ πρωταίτιος τοῦ ἀνεκφράστως μεγάλου τούτου δωρήματος, ἴδωμεν δὲ πῶς οὗτος ἐν συνεχείᾳ διάγων θὰ μεγαλύνῃ αὐτὸ καὶ ἄρῃ εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, εἰς ὃ δικαιοῦται νὰ ἀρθῇ καὶ πρὸς ὃ ἐνητένιζον οἱ πρῶτοι ἀρχῆθεν ἐπιχειρήσαντες νὰ δωρήσωσιν ἡμῖν αὐτό. Τίς δ' οὗτος ὁ πρωταίτιος; Οὐδεὶς ἕτερος ἢ ὁ ἀνέκαθεν, ἀπ' αὐτῆς τῆς αἰχμαλωσίας ἑκούσιος καὶ αὐτοφυὴς τοῦ ἔθνους στρατός, ὁ ἐθνικὸς στρατός.

Δύο εἴδη στρατοῦ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὁ τοῦ ἀδίκου καὶ τοῦ πονηροῦ λειτουργός, ὁ τυραννικός, καὶ ὁ ὑπηρετῶν τῷ ὁσίῳ καὶ δικαίῳ, ὁ ἐθνικός, ἢ ὡς ἔλεγον οἱ περὶ τὸν Ζωροάστρην δογματισταί, ὁ ἀρειμάνης καὶ ὁ ὁρομάσδης. Καὶ βεβαίως ἐὰν ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἀνθρώπου ἀρχέτυπος ἰδέα δὲν εἶνε χίμαιρα, ἐὰν παρὰ τὰ δόγματα τοῦ κατακλύζοντος ἐφ' ἡμῶν μάλιστα τὸν κόσμον ὑλισμοῦ ὑφίσταται καὶ πέραν τοῦ τάφου ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν τοῦτέστιν ὁ θνητὸς τὸ σῶμα τείνῃ εἰς τὴν ἀθανασίαν διὰ τῆς ζητήσεως πρὸς ἀνεύρεσιν ἀπὸ τῆς πρώτης καὶ ἀρχικῆς πηγῆς τῶν ἀρχετύπων νόμων τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τῆς ἀληθοῦς δηλαδὴ προόδου, οὐδὲν ἕτερον τότε δύναται νὰ παρεμβάλῃ μᾶλλον ἀνυπέβλητα πρὸς ταύτην προσκόμματα ἢ ὁ τυραννικὸς στρατός, ἡ καταβόθρα αὕτη πάσης εὐγενοῦς καὶ ὑψηλῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δράσεως. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐξεσφενδονήθη ἐπὶ τὴν γῆν, δὲν ἀπεστάλη εἰς αὐτὴν οὕτως ἁπλῶς καὶ ἀσκόπως· δὲν ἔχει ὧδε μένουσαν πόλιν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἀλλὰ περεπιδημῶν διέρχεται κομιζῶν μεθ' ἑαυτοῦ ἢ τὴν κακοδαιμονίαν ἢ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ὀλβιότητα, τὴν ἔλλογον τοῦτέστι προκοπήν, ὅτ' ἀληθῶς ἐπιζητεῖ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ πρόοδον. Ὅρος λοιπὸν ἀπαραίτητος καὶ ἀναμφίλεκτος, μόνον μέσον πρὸς τὸν κατ' ἄνθρωπον ἀληθῆ τοῦτον προορισμὸν εἶνε ἡ εἰρήνη καὶ οὐχὶ ὁ πόλεμος. Ὁ ἄνθρωπός ἐστιν οὕτως εἰπεῖν ταὐτὸν τῇ εἰρήνῃ καὶ οὐ τῷ πολέμῳ. Ἐν τούτοις ἐνῷ διώκει ἀείποτε τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω φορὰν καὶ δι' αὐτῆς σπεύδει ἀπὸ τῆς πλάσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν τελείωσιν, ὁ τοιοῦτος στρατὸς παρεμβαίνων καθ' ὁδὸν φράσσει εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον καὶ ἀνακόπτει καὶ ἀναστέλλει τὴν θείαν πρόοδον. Ὡς ὁ ἐκ παραφροσύνης καὶ νοερᾶς βεβαίως διαταράξεως παρενθέτων λίθοις εἰς τὴν φορὰν τῶν σιδηροδρομικῶν ἁμαξῶν οὐ μόνον ἀνακόπτει τὴν πορείαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνατρέπει καὶ καταστρέφει τοὺς ἀμερίμνως ὁδοιποροῦντας καὶ σπεύδοντας ὁλοταχῶς εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, οὕτω καὶ ὁ στρατὸς ὁ πρὸς κατακτήσεις προωρισμένος ἢ ὁ πρὸς διεκδίκησιν ἁπλῶς παθῶν ἢ φρενοτροπιῶν τίνων συγκεκροτημένος. Ὁ τοιοῦτος στρατὸς δὲν εἶνε μόνον ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς δράσεως δυστύχημα καὶ κολαστήριον ἀνέκαθεν αὐτοῦ τοῦ κινοῦντος αὐτὸν ἀνθρώπου, μάστιξ τοῦ θεοῦ, ὡς ὁ τοῦ Ἀττίλα (fléau du dieu) ἢ τοῦ Τσιγγισχάνου καὶ τοῦ Ταμερλάνου καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων, ἀλλὰ καὶ διαρκὴς καὶ ἐν εἰρήνῃ ἀπειλὴ τῆς ἀληθοῦς εὐτυχίας αὐτοῦ καὶ ζημία ἀνυπολόγιστος. Οὗτος διὰ τῶν ἀναποφεύκτων πρὸς ἰδίαν συντήρησιν ἀπαιτουμένων μέσων φράσσει καὶ ἀποστειροῖ τοὺς πρὸς κανονικὴν πρόοδον γενικοὺς πόρους. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπασχολήσεως τοσούτων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων ἐπιγίνεται διακοπὴ καὶ ἀποικείωσις ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἐργασιῶν, ἐκ τούτου δ' ἀργία, πενία καὶ ἐκδιαίτησις, ἐξ ὧν σῆψις καὶ ἀποσύνθεσις. Δὲν μειοῖ τὸ παράπαν τὸ ὑπεύθυνον τῶν ἁρμοδίων ἡ ὁμολογία ὅτι ὁ πόλεμος καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ πρὸς τοῦτον ὄργανον, ὁ στρατός, εἶνε ἀναγκαῖον κακόν. Ἡ μείωσις τῆς εὐθύνης δὲν χωρεῖ, ὅπου ὑπάρχει πρόθεσις ὑψίστης κακουργίας, οἷα ἡ διεκδίκησις ἀγρίων ἢ ἀθλίων παθῶν τινων ἢ ἁπλῆ φρενοτροπία αὐτῶν.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ στρατὸς ὁ πρὸς κατακτητικοὺς καὶ ἀδίκους πολέμους προωρισμένος, ἀναίρεσις αὐτόχρημα τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς πρὸς εἰρήνην καὶ πρόοδον ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου. Πλὴν ἀλλ' ὅμως ὑπάρχει καὶ στρατὸς ἕτερος, προορισμὸν ὅλως ἀλλοῖον ἔχων, καὶ οὗτος εἶνε ὁ ἐθνικὸς στρατός. Οὗτος δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἠθικήν, ἀλλ' ἐνισχύει τοὐναντίον καὶ πραγματοποιεῖ αὐτήν, διότι ἀπορρέει ἐξ αὐτῆς καὶ δὲν εἶνε ὄργανον σκοπῶν κακούργων καὶ ἀνηθίκων. Ὁ τοιοῦτος στρατὸς ὁ ἀνήκων εἰς τὸ ἔθνος, ὁ πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ πατρίου ἐδάφους ἢ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἀναμφισβητήτων αὐτοῦ δικαίων τεταγμένος, εἶνε ὄργανον εὐγενὲς καὶ τὸν δρόμον αὐτοῦ δεικνύει δάκτυλος θεῖος, πρὸς ὃν καὶ μόνον οὗτος δέον νὰ κατευθύνηται καὶ ρυθμίζει τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἂν ὄντως εἶνε ὁ ἀληθὴς ἐκτελεστὴς τῶν ὑψηλῶν καὶ ἱερῶν ἐκείνων προθέσεων, τὰς ὁποίας τὸ ἔθνος εἰς αὐτὸν καὶ ἡ πατρὶς ἀνέθηκε. Τοιοῦτος ἦτο ὁ στρατὸς τῆς μεγάλης Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὁ μέχρι Ροβεσπιέρου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ὁ μέχρι Βοναπάρτου, τοιοῦτος ὁ τοῦ Βασιγκτῶνος, τοιοῦτος ἦτο καὶ εἶνε ὁ ἡμέτερος. Ὅτε ὁ Ξέρξης προελαύνει πρὸ τῶν Θερμοπυλῶν, προωθεῖ διὰ μαστίγων τὰ ἀπειράριθμα βάρβαρα πλῆθη, οἱ προμαχόμενοι ὅμως ὑπὲρ τῆς μόνης ἐν τῷ κόσμῳ ὑψηλῆς ἰδέας Σπαρτιᾶται καὶ Θεσπιεῖς τοῦ Λεωνίδου δὲν ἐξηναγκάζονται οὕτως, ἀλλὰ χαίροντες προάγουσιν ὑπὸ τοῦ ἐνθέου πυρὸς τοῦ αἰωνίου δικαίου διακαιόμενοι. Οἱ μὲν γίνονται ἄκοντες καὶ παρὰ βούλησιν ἐκτελεσταὶ προσταγμάτων τυραννικῶν καὶ δυσσεβῶν, οἱ δὲ εἶνε μυσταγωγοὶ καθήκοντος ὑπερυψήλου. Ὅτε ὁ Μάρκος εἰσπίπτων εἰς τὸ ἐν Καρπενησίῳ στρατόπεδον τοῦ Σκόδρα πασσᾶ προσφέρεται ἐξιλαστήριον θῦμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας· ὅτε ὁ Κανάρης ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἰσπηδᾷ εἰς λέμβον μικροσκοπικὴν καὶ εἰσδύει ἐν νυκτὶ ζοφωδεστάτῃ, μυστηριώδει ὑπὸ τὸ τρίκροτον τοῦ φρικτοῦ ὀλετῆρος τῆς Χίου Καραλῆ καὶ ἀνατινάσσει αὐτὸ εἰς τὸν ἀέρα ἢ τολμᾷ τὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν μυθώδη ἐκεῖνον εἴσπλουν, ὁ δὲ Φαββιέρος εἰσελαύνει, ὅπως εἰσήλασεν, εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ὁ Καψάλης παραδίδει διὰ τοῦ δαυλοῦ του ἁγνὸν τὸ Μεσολόγγιόν του εἰς τὸν ἐν οὐρανοῖς θρόνον τοῦ Παντεπόπτου Κριτοῦ, ὦ, τότε ὁ ἄνθρωπος ἀληθῶς ἀνυψοῦται εἰς σημεῖον καὶ ὕψος δυσθεώρητον, γίνεται τότε κοσμομέδων τῷ ὄντι, εἶνε πλέον ἡμίθεος ὄντως! Τί εἶνε ἡ ἐκ-

τέλεσις τοιούτου καθήκοντος! Ὦ, εἶνε ἄλλος τοῦτο δημιουργὸς ἐν τῷ κόσμῳ θεός! Πατάσσων ὁ ἐκτελεστὴς αὐτοῦ τὴν ἀνταρτικῶς ὑψουμένην πρὸς λήστευσιν τῆς ἐλευθερίας χεῖρα, κατασυντρίβει ἀμειλίκτως αὐτήν, παρεκκλίνων δ' οὕτω τὰ παρεμβαλλόμενα πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν καὶ πρόοδον προσκόμματα καὶ ἐκποδὼν ποιούμενος αὐτά, γίνεται νεφέλη φωτεινὴ προάγουσα ἐν τῇ ἀχανεῖ τῆς δουλείας ἐρήμῳ καὶ ὁδηγοῦσα τὸν ἀδικούμενον ἄνθρωπον εἰς ὁδὸν σωτηρίας. Ἕνεκα τοῦ ἀμετρήτως ὑψηλοῦ τούτου καθήκοντος καταλείπει ὄντως ὁ συναισθανόμενος ἀληθῶς τὴν θείαν αὐτοῦ ἀποστολὴν οὐ μόνον πατέρα καὶ μητέρα, ἀλλὰ καὶ τέκνα καὶ σύζυγον καὶ πᾶν ἐν γένει γήϊνον. Ὦ, πόσον μέγας παρίσταται τότε ὁ ἄνθρωπος, πόσον δ' εὐτελῆ καὶ οὐτιδανὰ τὰ παρεμβαλλόμενα εἰς τὴν τοιαύτην πορείαν αὐτοῦ οἱαδήποτε κωλύματα! Ἡ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτου καθήκοντος αὐτοθυσία εἶνε ὁ ἀληθὴς ἱπποτισμός, ὁ ἰδεώδης ρωμαντισμός· ὁ τοιοῦτος αὐτοῦ ἐκτελεστὴς προβαίνων λέγει «θὰ ἄρω τὸ ἀδίκημα ἢ θὰ πέσω ἐν τῇ κατὰ τὸν ἀγῶνα πρὸς αὐτὸ πάλῃ.» Ὁ κατὰ τὸν ποιητὴν ἱπποτικὸς τοῦ μεσαίωνος στρατιώτης Φραγκίσκος Σίκκιγγεν ἀπερχόμενος ὅπως τιμωρήσῃ κατὰ τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ καθῆκον ἡγεμόνα τινά, βλέπει μὲν ἀίρνης ὄπισθεν αὐτοῦ καπνὸν ἀναθρώσκοντα ἐκ τοῦ πύργου ἔνθα σύζυγον καὶ τέκνα κατέλιπεν ἄνευ ἐλαχίστης προστασίας, ἐν τούτοις αὐτὸς προάγει ἀταράχως καὶ εὐσταθῶς πρὸς πλήρωσιν τοῦ καθήκοντός του.

Τὰ τοιαῦτα ὅμως θαύματα δὲν ἐκτελεῖ, τὴν τοιαύτην ἐν ἀνθρώποις θείαν εὐεργεσίαν δὲν πληροῖ οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐθνικὸς στρατός, ὁ προωρισμένος τουτέστι πρὸς ἐλευθερίαν μόνον ἔθνους τινὸς ἢ τελείαν καὶ δικαίαν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, ἂν δὲν ἐμφορῆται ὅλως θεοειδῶς τοῦ τοιούτου καθήκοντος, ἂν δὲν ἦνε οὕτως εἰπεῖν ἐμπεποτισμένος μυχίως ἐξ αὐτοῦ. Οὐδεὶς τιθεῖς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἀρότρου στρέφει πρὸς τὰ ὀπίσω, εἰπε τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ δὲ κοινὸν λόγιον διδάσκει σοφώτατα λέγον, «ἢ παπᾶς παπᾶς, ἢ ζευγᾶς ζευγᾶς». Ἂν ὑπῆρξε δίκαιος καὶ διὰ πολλοὺς λόγους ἐπιβαλλόμενος πόλεμος ἦτο καὶ εἶνε ὁ ἱερὸς ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ ἐθνικῆς καὶ δικαίας ἀποκαταστάσεως ἡμῶν ἀγών. Ἐν τούτοις ἂς ἀναμνησθῇ πᾶς τις, πῶς καὶ πόσον ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἐκινδυνεύσαμεν, τῶν μὲν λεοντοθύμων στρατιωτῶν τοῦ ἔθνους στραφέντων ἀπὸ τῆς τοῦ ἀγῶνος ἐνδόξου σταδιοδρομίας αὐτοῦ εἰς μεριμνας ἀλλοτρίας, εἰς τὴν πολιτικήν, τῶν δὲ πολιτικῶν πεισμόνως πρὸς αὐτοὺς ἀντιδρώντων ἢ καὶ περιπλεκόντων ἐν αὐτῇ αὐτούς, ὅτε ἐνῷ ἐκ τούτου ἡμεῖς συνερράγημεν εἰς ἐμφυλίους πολέμους καὶ σπαραγμούς, εὗρεν ὁ ἐχθρὸς εὐθετώτατον βεβαίως τὸν καιρόν, ὅπως ἀλωνίσῃ οὕτως εἰπεῖν καὶ περιαγάγῃ ἡμᾶς ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς. Ἡ ψυχὴ ἔθνους ἔχοντος ἀξιώσεις, ὁποίας δικαίας τὸ ἡμέτερον, εἶνε ὁ ἐν λόγῳ ἐθνικὸς στρατός, ἡ ψυχὴ δὲ τῆς ψυχῆς ταύτης εἶνε ἡ εἰς ἰδεῶδες ὕψος κατανόησις τοῦ καθήκοντος τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν στρατοῦ. Αὕτη καὶ μόνη τυγχάνει ἡ ἐλκτικὴ καὶ συνεκτικὴ τῶν μερῶν αὐτοῦ δύναμις, ἐκλείπει δ' αὕτη τέλεον, ὅτε ἀνεπαισθήτως καὶ κατὰ μικρὸν ὑποκαθίσταται ἡ ἀπάθεια ἢ ἀδιαφορία περὶ τὴν ἀπερίστροφον εἰς τὸν τελικὸν αὐτοῦ καὶ μόνον σκοπὸν ἐνατένισιν καὶ καταρτισμὸν αὐτοῦ καὶ πρόοδον. Οὔτε τὰ μεγάλα ἔθνη, εἴτε εἰς δικαίους εἴτε εἰς ἀδίκους οἱ στρατοὶ αὐτῶν ἀφορῶσι σκοπούς, δύνανται ἀτιμωρητεὶ νὰ παραβῶσι τὸν κανόνα τοῦτον, εἰδομεν δὲ πόσον ἡ μεγάλη Γαλλία ἔπαθεν ἐκ τῆς ἐπὶ Ναπολέοντος Γ' ἀναμίξεως κυρίως τοῦ στρατοῦ αὐτῆς εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὰς κατ' αὐτὴν ῥαδιουργίας· πολλῷ ἧττον ὁ ἡμέτερος ἐθνικὸς στρατός. Πᾶν νομοθετικὸν σῶμα ὑποτίθεται ὅτι συγκροτεῖται ἐκ τῶν ἐν τῷ ἔθνει λογάδων, ἐκ τῶν ἀκροτήτων αὐτοῦ (sommités), τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμβαινόντων ἐν πᾶσι πεπειραμένων καὶ κατ' ἀκολουθίαν γηραιῶν τὸ πλεῖστον ἐν αὐτῇ κοινωνικῶν μελῶν, διότι ἡ τοιαύτη νομοθεσία οὐδὲν ἄλλο βεβαίως εἶνε ἢ ἡ παροχὴ τῶν φώτων ἐκείνων, δι' ὧν τὰ ἐν τῇ κοινωνίᾳ μέλη φωτιζόμενα στιχῶσιν ἐναρμονίως πρὸς διηνεκῆ ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον. Τίνα ὅμως φωτισμὸν δύνανται πρὸς τοιοῦτον ὑψηλὸν σκοπὸν νὰ παράσχωσι καὶ ἐν γένει μὲν ἄπειροι ἄνθρωποι, ἰδίᾳ δὲ νεαροὶ στρατιωτικοὶ ἀποτασσόμενοι τοῦ κυρίου ἔργου αὐτῶν; Τὸ καὶ τοῦτο ποιεῖν κάκεῖνο μὴ ἀφίεναι δὲν προσαρμόζεται ἐν τοῖς μέλεσι τοῦ ἐν λόγῳ ἐθνικοῦ στρατοῦ. Οὗτος ὀφείλει νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν νὰ ἵσταται ἄγρυπνος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων φρουρός, ἐσταραμένος ἐντελῶς πρὸς τὰ ἔξω καὶ οὐχὶ πρὸς τὰ ἔσω. Ἀναμφίλεκτον βεβαίως εἶνε ὅτι μέλη τοῦ στρατοῦ πεπειραμένα ἤδη καὶ ἐπιφανῆ πρέπει καὶ ἀναγκαῖον εἶνε νὰ μετέχωσι τῆς τοῦ ἔθνους νομοθεσίας, ὅπως συμβουλεύωσι καὶ συναποφασίζωσι, συνεισφέροντα τὴν γνώμην αὐτῶν, ἄνευ μάλιστα παραβάσεως σεβασμοῦ πρὸς ἀνωτέρους καὶ ἀξιοπρεπείας προκειμένου περὶ πραγμάτων στρατιωτικῶν· ἀλλὰ τοιοῦτοι κατὰ λόγον φυσικὸν μόνοι ἀρμόδιοι εἶνε οἱ πεπειραμένοι καὶ πεφωτισμένοι ἀνώτεροι ἀξιωματικοί. Ἄλλως ἀφιεμένων τῶν θυρῶν ἀκωλύτως ἀναπεπταμένων, στρατευομένων ἐν βουλῇ ἀδιακρίτως καὶ ἐν εὐρείᾳ κλίμακι διὰ δελεαστικῶν παραχωρήσεων τῶν εὐρωστοτέρων τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ μελῶν, εἰχεται ἀπιὼν οὗτος, διότι θεωρηθήσεται ἁπλῶς ὡς οἱ ἄλλοι βιοποριστικὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ κλάδος, εἰς τοὺς ὑπολειπομένους δ' ἐν πατρίδι ἀδελφοὺς καὶ ἑταίρους ὑπεισέρχεται ἀποθάρρυνσις καὶ ἀπογοήτευσις, ἐν τέλει δ' ἀποσύνθεσις καὶ διάλυσις.

Ἐν ᾧ ἐκλήθη λοιπὸν ἕκαστος, ἐκεῖ καὶ μενέτω, καὶ πρὸ πάντων ἡμεῖς, καθ' ὧν πάντες, μεγάλοι τε καὶ μικροί, ζύλοις καὶ ροπάλοις ἐπιπίπτουσι, τὸ μὲν φοβούμενοι τὴν ἐκ τῆς τῶν δικαίων ἡμῶν διεκδικήσεως ἀνάλαμψιν, ἑτέρωθεν δ' ἐνθαρρυνόμενοι ἐκ τῆς πρὸς ἀκοσμίαν καὶ ἀσυνταξίαν ἐξ ἀψικορίας πολλάκις ροπῆς ἡμῶν. Οἱ καιροὶ οὐδόλως μενετοί. Ἂν δὲ δὲν ἀκούωμεν καὶ δὲν προαισθανώμεθα τὴν ἀπειλητικῶς μυκωμένην περὶξ καὶ ἐπικειμένην κατσιγίδα καὶ τὴν στροβιλοῦσαν κατερχομένην παμμεγέθη καὶ ὀγκωδεστάτην χιονοστιβάδα, τότε εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι οὐχὶ γέλωτα, ἀλλὰ τελείαν μωρίαν ὀρλισκάνομεν. Ἐὰν μόνοι ἡμεῖς ἔχωμεν ἐν τῷ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου ὑψίστῳ ζητήματι τὴν εὐαγγελικὴν αὐτάρκειαν, ἐὰν ἀπωρχησάμεθα τὸν γάμον, κατὰ τὸν πρόγονον Ἱποκλείδην, καὶ ἀρκώμεθα καὶ ἀρεσκώμεθα ὡς ἐκεῖνος μόνον εἰς κυβιστήσεις, τότε βεβαίως ἂς ἀφροντιστῶμεν περὶ τελείας καὶ δικαίας ἀποκαταστάσεως. Ὁ Κατσαντώνης καὶ ὁ Ζαχαριᾶς καὶ ὁ Κατσώνης μοχθήσαντες ὑπερανθρώπως εὗρον ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ ἐπόρισαν τὸ πρὸς ἐθνικὴν ἀναβίωσιν πρῶτον εὐγενὲς ὑλικόν, οἱ μετ' αὐτοὺς δὲ Κολοκοτρώνης καὶ Καραΐσκος καὶ Μιαούλης, οἱ ἐπίγονοι αὐτῶν, ἤγειραν τοσοῦτον ἐπιπόνως καὶ θαυμασίως μέχρι στέγης τὸ πρὸς ταύτην ἐθνικὸν οἰκοδόμημα· ὑπολείπεται ἡ ἐπιστέγασις αὐτοῦ. Θὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ καταπέσῃ καὶ κατερειπωθῇ ἐκ τῶν ἐπαπειλούντων αὐτὸ χειμαρρωδῶς ὄμβρων καὶ ὑετῶν; διότι περὶ καταρρίψεως ὅλως αὐτοῦ καὶ ἐξαφανίσεως ἡ τῶν περὶ αὐτὸ μαινομένων διαφόρων στοιχείων λυσσώδης πάλη. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς εἰς τὴν ὑπερύψηλον αὐτοῦ ἀποστολὴν ἀφοσιώσεως τοῦ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἐθνικοῦ ἡμῶν στρατοῦ. Ἀναλογισθήτω οὗτος τὸ κλέος καὶ τὰς εὐλογίας τῶν τε ἐπερχομένων γενεῶν καὶ τῆς ἐχούσης ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας ἡμῶν καὶ ἀνατενιζούσης εἰς ἡμᾶς ἀληθῶς εὐγενοῦς ἔτι ἀνθρωπότητος, ἀφοῦ ἡ λέμβος μόνη τοῦ Μιαούλη καὶ ὁ δαυλὸς τοῦ Κανάρη, ἡ πάλα μόνη καὶ τὸ καρυοφύλλι τοῦ ἀρματωλοῦ καὶ τοῦ κλέφτου, τεραστίαν ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ πατριωτισμοῦ δύναμιν ἀντλοῦντα, ἐδημιούργουν αὐτὰ κυρίως καὶ τὴν νέαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὄψιν τοῦ κόσμου. Σοφώτατα οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ὡς ἐν πᾶσιν, ὥρισαν καὶ διέταξαν τελετὰς καὶ πανηγύρεις ἐπὶ ταῖς μεγάλαις τοῦ ἔθνους ἑορταῖς, ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν μεγάλων ἐν αὐτῷ γεγονότων. Ἀλλὰ τίς ὑψηλοτέρα ἀνάμνησις ἢ ἡ ἐπὶ θύρας ἐθνικὴ ἑορτή, ἡ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἣν πράγματι ἐποίησεν ὁ Κύριος; Κατ' αὐτὴν ἤρξατο τελούμενον ὑψιστον ἐν τῷ κόσμῳ μυστήριον, ναὶ ὕψιστον, αὐτόχρημα οὐράνιον, διότι κατ' αὐτὴν οἱ ἀνέκφραστοι ὑπερτριακοσίων ἐτῶν ἀγῶνες τοῦ ἔθνους ἤρξαντο οἰκοδομοῦντες καὶ αἴροντες εἰς ὕψος ὡς ἄλλοι ἀληθῶς Κύκλωπες, ὡς ἄλλοι ἡμίθεοι Ἀμφίονες καὶ Ζῆθοι, τὴν γέφυραν, δι' ἧς ἐνόουν οἱ τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι μάρτυρες νὰ ἑνώσωσι τὴν διασπασθεῖσαν διὰ τηλικούτου φεῦ! χάσματος ἐθνικὴν ἑνότητα καὶ συνέχειαν. Τὴν γέφυραν ταύτην, τὴν μετάγουσαν αὖθις εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὴν τελείαν παλιγγενεσίαν τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐτίμησε τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν ἠμοίρησαν ἐκ λόγων ὅλως ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτῶν οἱ θεμελιωταὶ ἐκεῖνοι καὶ πρῶτοι οἰκοδόμοι αὐτῆς νὰ προφθάσωσι νὰ στερεώσωσι. Δὲν εἶνε ἀμφιβολία ὅτι ἔχουσι τὴν προσήκουσαν φιλοτιμίαν καὶ εὐγένειαν οἱ ἐπίγονοι αὐτῶν νὰ περάνωσι. Ναί, ἀναμφίλεκτον· ἀλλὰ τὸ πέρας τοῦτο μόνον διὰ στρατοῦ ὄντως ἐθνικοῦ, μορφουμένου δι' ὀργανώσεως ἀρτίας καὶ διοικήσεως ἀνεξικοτήτου καὶ ἀσχέτου ὅλως

πρὸς τὴν πολιτικὴν δύναται νὰ εὐοδωθῇ καὶ ἐπιτευχθῇ. Οὕτω προάγων ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν στρατός, πρὸς τὸν ὑπερύψηλον μόνον αὐτοῦ τελικὸν σκοπὸν τυφλὸν οὕτως εἰπεῖν γινόμενος ὄργανον καὶ τὴν πολιτικὴν περιορίζει ἐν τοῖς φυσικοῖς καὶ ὀρθῶς νοουμένοις αὐτῆς ὁρίοις καὶ τὸ ἔθνος ἅπαν διαπαιδαγωγεῖ καὶ ἠλεκτρίζει, σθένος ἠθικὸν εἰς αὐτὸ καὶ ἐλπίδας δικαίας ἐμπνέων καὶ ἐμβάλλων. Τὸ ἐξ οὕτως εὐτάκτου καὶ εὐκόσμου ρυθμοῦ καὶ ἁρμονίας προερχόμενον μέλος διαθέτει πολλῷ ἐνθουσιωδέστερον τὸ θεώμενον αὐτὸν ἔθνος ἢ τὸ ἐκ τῶν τοῦ Τιμοθέου αὐλῶν Φρύγιον τὸν εἰς σκέψεις καὶ ῥεμβασμοὺς βεβυθισμένον Ἀλέξανδρον. Οἱ τόνοι τῶν οὕτω μόνον ἐρρυθμισμένων ἐμβατηρίων αὐτοῦ εἰσδύουσι μυχαίτατα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ περὶξ ἱσταμένου καὶ ἀτενίζοντος εἰς τὴν πορείαν αὐτοῦ σύμπαντος γένους, διότι οὗτοι οὐδὲν ἕτερόν εἰσι τότε ἢ ἠχὼ οὐρανία, ἠχὼ ἐλπίδων καὶ ὀνείρων τοσούτων αἰώνων δονοῦσα κατ' ἀντήχησιν τὰς εὐαισθητοτέρας τῶν ἐνῶν αὐτῆς. Οὕτω τότε συναρπαζόμενον τὸ ἔθνος περιάγεται εἰς ἔξαψιν καὶ φλεγμονὴν σωτήριον· ἄλλως αὐτὸ μὲν βαθμηδὸν ἀπονεκροῦται φυτοζωοῦν μόνον, καὶ δὴ ἐν ὅσῳ ἀνέχονται αὐτὸ οἱ περὶξ ὠρυόμενοι λύκοι καὶ θῶες, ὁ δὲ στρατὸς μαραίνεται καὶ χαλαρούμενος ὅλως ἀποσυντίθεται. Ἀφοῦ ἔθνη ἄλλα μὴ ἔχοντα βεβαίως τὴν μεγάλην καὶ τρισένδοξον ἡμῶν ἱστορίαν, τὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γέμουσαν παθημάτων μοναδικῶν καὶ μαθημάτων, οὕτω μόνον ἐμεγαλύνθησαν· ἀφοῦ οὕτω μόνον ἡ φαντασιώδης, ἡ μικροσκοπική ποτε βραδεμβουργικὴ τῶν Ὀεντζόλερν μάρκα, ἵνα παραλείπωμεν τὰ θαύματα τῆς πάλαι μακεδονικῆς φάλαγγος καὶ τῆς ρωμαϊκῆς λεγεῶνος, τόσον ἐκπληκτικῶς ηὐρύνθη καὶ εἰς τηλικοῦτον κλέος ἤρθη, τί δὲν δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἐπιτελέσωμεν ἐῶντες χαίρειν καὶ θέατρα καὶ χοροὺς καὶ καφφενεῖα καὶ ἐφημερίδας καὶ πολιτικήν, καὶ ταῦτα οὕτω χαμαίζηλον καὶ ἀστείαν, σπεύδοντες ὁλοταχῶς καὶ συνετίζοντες ἡμεῖς αὐτοὶ ἢ καταπατοῦντες τοὺς οὕτως ἐν οὐ παικτοῖς αἰώνιος παίζοντας, ἵνα μὴ προλάβωσιν ἡμᾶς καὶ τελείως μεγαλυνθῶσι δαπάναις ἡμετέραις οἱ μηδὲν πρότερον συντελέσαντες εἰς τὸ ἐν Ἀνατολῇ καθεστὼς Βούλγαροι πρὸ πάντων καὶ Ρουμοῦνοι; Ἡ ἐπὶ θύραις μεγάλη καὶ μοναδικὴ ἐθνικὴ ἡμῶν ἑορτὴ ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἐθνικὸν στρατὸν μεγάλα καὶ ὕψιστα καθήκοντα· δι' αὐτὴν οἱ τότε ἱεροὶ τοῦ ἔθνους βάρδοι οὐ μόνον ἀνεμνήσθησαν καὶ ἀνέμελψαν, ἀλλὰ καὶ ἐπραγματοποίησαν τὸ καθ' ἑαυτοὺς τὸ θεῖον τῶν προγόνων Σαλαμίνιον ἐκεῖνο θούριον:

«Ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε, ἐλευθεροῦτε πατρίδα,
βωμοὺς θήκας τε προγόνων. Νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.»

Πρὸς συντέλεσιν αὐτῆς πρέπει πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην στρατιώτης οὐ μόνον αὐτὸ νὰ ἀναμιμνήσκηται καὶ ἀνὰ στόμα ἔχῃ, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων καὶ μετὰ στοργῆς τρυφερᾶς καὶ ὡς πρέπει κυροῖ, ἂν θέλῃ οὐ μόνον νὰ λέγηται ὄντως ἐθνικὸς καὶ ἡ πατρὶς αὐτοῦ κατὰ τὸ δίκαιον μεγαλυνθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑφίσταται καὶ ὑπάρχῃ. Πρὸ οὐ πολλῶν ἡμερῶν ἐφημερὶς Εὐρωπαϊκὴ οὐχί, καθ' ὅσον ἐνθυμούμεθα, κακῶς πρὸς ἡμᾶς διακειμένη ὁ *Μαγχεστεριανὸς φύλαξ* τῆς Ἀγγλίας, ἔγραφεν ἐν ἄλλοις περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τάδε: «Τὸ ὑλικὸν αὐτοῦ εἶνε ἀξιόλογον, ἐλλείπει ὅμως ἡ ὀργάνωσις καὶ πειθαρχία. Οὐδὲν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τμῆμα θὰ ἠδύνατο σήμερον νὰ ἐπιτελέσῃ ὅ,τι κατώρθωσεν ἡ ἐκ 4,500 ἀνδρῶν Βουλγαρικὴ ἐκείνη ταξιαρχία, ἥτις διήνυσεν ἐν διαστήματι 32 ὡρῶν 60 μίλια, ἀποβαλοῦσα μόνον 63 καθυστερήσαντας, ἐπολέμησε δ' εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς Σλίβνιτζαν ἄφιξιν.» Καὶ παρακατιὼν προστίθησι περὶ ἡμῶν: «Ἡ πρέπει νὰ περικόψωσι τὰς ἀξιώσεις των ἀναλόγως τῶν μέσων των, ἢ νὰ ἀνάδείξωσι τὰ μέσα των ἴσα πρὸς τὰς ἀξιώσεις των καὶ ἂν ὑπάρχῃ καιρὸς πρὸς διόρθωσιν καὶ οἱ κατάλληλοι ἄνδρες.» Ὅθεν ἀνάγκη καὶ δὴ καὶ ἐπείγουσα τὰ μὲν τῶν ἀνωτέρω νὰ ἀναιρεθῶσι, τὰ δὲ δι' ἔργων κυρωθῶσιν, ἂν δὲν θέλωμεν καὶ οἱ πρὸ μικροῦ ἔτι ἀνύπαρκτοι καὶ εὐτελεῖς μυκτηρίζοντες ἡμᾶς νὰ λέγωσιν ὅτι ἐν ἀμεριμνομερίμνῃ διάγομεν βιοποριστικόν τι μόνον καὶ οὐδὲν πλέον στάδιον ἔχοντες.

Τοιοῦτοι οἱ δύο ἐν τῷ κόσμῳ στρατοί· τοιοῦτος δ' ἰδίᾳ πρέπει καὶ εἶνε ἀνάγκη ἡ πείουσα νὰ ἦνε ὁ ἡμέτερος, ἐθνικὸς μόνον, ἐν τῇ εὐγενεστέρᾳ τοῦ ὅρου σημασίᾳ καὶ οὐσίᾳ, διότι τὴν βασιλείαν ἡμῶν, κατὰ τὸ Γραφικὸν λόγιον, κολαφίζοντες ἡμᾶς ἀπαύστως καὶ χλευάζοντες διαρπάζουσι καὶ βιάζουσι βιασταί, πρὸ τῶν ὁποίων εἶνε δεινὸν καὶ φοβερὸν καὶ κατ' ἐλάχιστον νὰ ὑποχωρήσωμεν ἢ καὶ νὰ βραδύνωμεν αὐτοὺς νὰ ἀντιμετωπίσωμεν. Ἡ εὐγένεια ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις, καθήκοντα τουτέστιν ἱερά, οὐδεμία δὲ εὐγένεια μείζων καὶ λαμπροτέρα εἰς ἡμᾶς ἢ ὅτι ἔλκομεν τὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς 25 Μαρτίου καὶ ἔχομεν τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ ζῶμεν πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ δικαιοτάτου αὐτῆς τελικοῦ σκοπού.

Β. Ψιλακης

ΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΕΝΟΣ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΜΑΡΚΟΣ ΑΚΚΙΟΣ ΠΛΑΥΤΟΣ

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ ἐκφέρωμεν γραμματολογικὰς περὶ τοῦ ποιητοῦ γνώμας οὐδὲ κριτικὴν καὶ αἰσθητικὴν μελέτην περὶ τῶν ἔργων καὶ περὶ αὐτοῦ νὰ δημοσιεύσωμεν, διότι τοῦτο εἶνε ἔργον κυρίως τῶν γραμματολογιῶν ἢ τῶν ἱστοριῶν τῆς φιλολογίας παντὸς ἔθνους, ἀλλ' ἁπλῶς ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ πρὸ τῆς κατάρξεως τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ σταδίου ἰδιωτικοῦ βίου νὰ ἀναγράψωμεν ἵνα δείξωμεν πῶς ἁπλούστατος πρότερον ἰδιώτης καὶ δὴ δοῦλος ὢν ὁ ἡμέτερος ποιητής, ἐγένετο πατὴρ τῆς Ρωμαϊκῆς κωμικῆς ποιήσεως.

* * *

Ὁ Μάρκος Ἄκκιος Πλαῦτος ὁ γενόμενος ἀρχηγέτης τῆς Ρωμαϊκῆς κωμῳδίας, ὁ συγγράψας ὑπὲρ τὰς 130 κωμῳδίας ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς ὑπηρέτης ἀρτοποιοῦ τινος Κοϊντιλιανοῦ καλουμένου ἐν Ρώμῃ. Κατήγετο δ' ἐκ Σαρσίνης πόλεως τῆς βορείας Ὀμβρικῆς ἐξ εὐτελεστάτης οἰκογενείας· καὶ δεκατετραέτης γενόμενος κατῆλθεν εἰς Ρώμην πρὸς εὕρεσιν τύχης. Ἐκεῖ λοιπὸν προσεκολλήθη παρὰ τῷ Κοϊντιλιανῷ ἀλλάξας—κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν τῶν δούλων — τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀποκληθεὶς Ἀσίνιος, ὄνομα ὅπερ κατόπιν ἔν τινι τῶν κωμῳδιῶν αὐτοῦ τῇ *Ὀνειῇ* (Asinaria) ἀπηθανάτισε διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν εὐφυΐας καὶ χάριτος.

Μετὰ μακρὰς ἐν τῷ ἀρτοποιείῳ καὶ ἐν τῷ μύλῳ τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ σκληροτάτας δοκιμασίας ὁ νεαρὸς Ἀσίνιος ἀπεχώρησεν ἢ μᾶλλον ἀπεδιώχθη ὑπὸ τοῦ καταστηματάρχου καὶ ἐξελθὼν περιεφέρετο ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς τῆς Ρώμης ζητῶν νέον κύριον καὶ νέαν τύχην. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τὴν ἐκδίωξιν αὐτοῦ ταύτην ὀφείλει τὴν μετέπειτα δόξαν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Κοϊντιλιανὸς ἐπιστρέψας ἀπὸ τοῦ καπηλείου, ἐν ᾧ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἔθυε τῷ Βάκχῳ, οἰνοβαρὴς καὶ δύστροπος, ὡς ἦν πάντοτε, ἤρξατο ὑβρίζων τὸν δυστυχῆ Ἀσίνιον:

— Κτῆνος ἀργόν, τί ἐπὶ τοσαύτην ὥραν ἔκαμες; Ἀπὸ πρωΐας ἀλέθεις καὶ ἐν τούτοις δὲν ἐπλήρωσες ἀκόμη τὸν σάκκον ἀλεύρου.

Ὁ Ἀσίνιος οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἀπομάξας τὸν ἱδρῶτα ἀπὸ τοῦ μετώπου ἐξηκολούθει τὴν δίκην κτήνους ἐπίπονον ὑπηρεσίαν. Ἐν τούτοις ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ σιγὴ τοῦ μέλλοντος ποιητοῦ ἀντὶ νὰ καταπραΰνῃ τὸν ὠργισμένον γέροντα, ἐξήγειρεν ἔτι μᾶλλον τὸ πάθος αὐτοῦ, ἀφ' οὗ παρασυρθεὶς καὶ αὖθις ἀνέκραξε:

— Τί ἔκαμες ἐπὶ τοσαύτην ὥραν, ὀκνηρέ; πῶς; δὲν ἀποκρίνεσαι; ἐξάπαντος, κατὰ τὴν συνήθειάν σου ἀφεὶς τὴν ἐργασίαν σου, ὡς μοὶ διηγοῦνται οἱ συνυπηρέται σου ἔχασκες στὰς πρὸ τῆς θύρας τοῦ καταστήματος καὶ ἐθεᾶσο τοὺς διαβάτας περιγελῶν καὶ σκώπτων τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ διηγούμενος κατόπιν τοῖς συναδέλφοις σου μυρία ἄστοχα ὀνειροπολήματα καὶ μέλλουσαν δόξαν ὅτι θέλεις δηλ. παρακαθήσει ἡμέραν τινὰ εἰς τραπέζας ὑπάτων καὶ ὅτι θέλεις συνομιλεῖ μετὰ γερουσιαστῶν καὶ βουλευτῶν. Δὲν ἐντρέπεσαι σὺ ὁ Ἀσίνιος, ὁ φερώνυμος καὶ συνώνυμος τοῦ ὄνου μου νὰ τολμᾷς καὶ νὰ φαντάζεσαι τοιαῦτα παράβολα σχέδια; Ἄθλιε, νὰ ἀφήσῃς τὰ τοιαῦτα καὶ νὰ ἐργάζησαι κερδαίνων οὕτω τὸν ἄρτον σου, ἄλλως μὰ τόν. . . . . Ἀλλὰ δὲν μοὶ λέγεις τί εἶνε αὐτά, τίνος εἶνε οἱ πάπυροι οὗτοι καὶ ἡ γραφίς;

— Εἶνε ἰδικά μου, κύριε!

— Καὶ ποῖος ἔγραψεν αὐτά;

— Ἐγὼ αὐθέντα.

— Πῶς καὶ γνωρίζεις τὴν γραφήν, ἄθλιε! Τὶς οἶδε τί ἀνοησίας θὰ ἔχεις γράψει. Ἐνῷ ἐγὼ σοὶ πληρώνω νὰ ἐργάζησαι εἰς τὸν μύλόν μου, σὺ τούναντίον κατατριβεις τὸν καιρόν σου εἰς τὸ νὰ γράφῃς . . . . βεβαίως αὐτὸ σὲ κωλύει ἀπὸ τῆς ἐργασίας σου...

Καὶ ἁρπάσας τοὺς παπύρους καὶ τὴν γραφίδα προὐχώρει πρὸς τὴν ἑστίαν.

— Εἰς τὸ πῦρ, εἰς τὸ πῦρ λοιπόν....

Ὁ Ἀσίνιος βλέπων τὰ ἔργα, ἅπερ ἤθελον δοξάσει αὐτὸν μονονοὺχ ἐξαφανιζόμενα κύψας πρὸ τοῦ πάτρωνος αὐτοῦ ἱκέτευε νὰ μὴ καύσῃ αὐτὰ λέγων :

— Μὴ καύσης, πρὸς θεῶν, αὐθέντα, τὰ ἔργα μου.

— Ἰδοὺ πείθομαι, δὲν κατακαίω αὐτά, ἀλλὰ σοὶ λέγω ὅτι τοιοῦτον ὑπηρέτην δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω ἐπὶ πλέον.

Εἶπε· καὶ ρίψας πρὸς τὴν θύραν τοῦ μύλου τὰ ἔργα τοῦ Ἀσινίου ἔκραζεν :

— Ἔξελθε, λοιπόν, φύγε ἐντεῦθεν, οὐκὶ δέ σοι ἐὰν πατήσῃς τὸν πόδα εἰς τὸν μῦλόν μου.

— Ποτέ, κύριε, ποτέ...

Καὶ λαβὼν τὰ χειρόγραφα ἀνεχώρει, ὅτε μετά τινα βήματα στὰς ἐτίνασσε ἀπό τε τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τριβωνος αὐτοῦ τὸ ἐμπεπασμένον ἄλευρον, σκεπτόμενος συγχρόνως καθ' ἑαυτὸν ποίαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ καὶ ὑποτονθορύζων :

— Ὅσον μὲν διὰ νὰ κοιμηθῶ μοὶ ἀρκεῖ σπιθαμὴ γῆς, ὅπου δήποτε, ἀλλὰ τί ἄρά γε νὰ δειπνήσω, τί νὰ γευματίσω μὴ ἔχων οὐδ' ὀβολόν ; Ὦ ἀθλιότης, ἀθλιότης, πολὺ ὀλίγον, θεοί, μὲ ὑπερασπίζεσθε. Ἐν τούτοις πρὸς τί σκέπτομαι οὕτω ; μή τοι δὲν ἔχω δύο στιβαροὺς βραχίονας, δύο ἐπιφθόνους θησαυροὺς τὴν νεότητα καὶ τὴν ποίησιν....

Καὶ προσθλέψας πέριξ ἐξηκολούθησεν :

— Ἀλλὰ τίς ἄρα γε εἶνε ὁ ἐρχόμενος, ὃν περιστοιχίζουσι τόσον σεμνοὶ καὶ καλοὶ νέοι μετ' ἄκρου σεβασμοῦ ; Ὦ ! εἶνε ὁ Κάτων ! ἀνεγνώρισα αὐτὸν ἀπὸ τὴν πυρρὰν κόμην καὶ τοὺς γλυκοὺς ὀφθαλμούς...— Χαῖρε, ὦ Κάτων !

— Ἀντίχαιρε, ὦ δοῦλε...

— Δὲν εἶμαι δοῦλος, ἀλλ' υἱὸς ἀπελευθέρου καὶ Ρωμαῖος πολίτης.

— Χαῖρε λοιπὸν υἱὲ ἀπελευθέρου καὶ Ρωμαῖε πολῖτα.

— Ὁ Ρωμαῖος πολίτης πεινᾷ, Κάτων, δὸς αὐτῷ ἄρτον, εἶπεν ὁ Ἀσίνιος ἀκολουθῶν τῷ Κάτωνι...

— Ὁ Ρωμαῖος πολίτης κερδαίνει τὸν ἄρτον διὰ τῆς ἐργασίας.

— Εἰργαζόμην μέχρι τοῦδε παρὰ τῷ ἀρτοποιῷ, ἀλλ' ἀπεπέμφθην.

— Μετάβηθι παρ' ἄλλῳ.

— Ἀλλ', ὦ Κάτων, δὲν μοὶ ἀρέσκει τὸ ἐπάγγελμα.

— Τότε λοιπὸν νὰ ἐκλέξῃς ἄλλο.

— Τοῦτο ἀκριβῶς ἔπραξα καὶ ἐγώ, ὦ Κάτων, προλαβὼν τὴν συμβουλήν σου καὶ ἰδοὺ μία κωμῳδία, ἣν σήμερον τὴν πρωΐαν ἀπεπεράτωσα.

— Πῶς ; κωμῳδία ! εἶπεν ὁ Κάτων παρατηρῶν ἀσκαρδαμυκτεὶ τὸν νεανίαν.

—Σύ, ὦ Κάτων, φαίνεται ὅτι κρίνεις τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς καὶ ὅμως πικρὸς πολλάκις φλοιὸς περιβάλλει γλυκύτατον καρπὸν καὶ ἔστιν ὅτε παχεῖα σὰρξ περιβάλλει σκληρότατον πυρῆνα.

Αἱ λέξεις αὗται μετά τινος ἐγωϊσμοῦ προφερθεῖσαι διήγειραν τὴν περιεργίαν τοῦ Κάτωνος.

— Καὶ πῶς ὀνομάζεσαι, νεανία ; εἶπεν ἐκτυλίσσων τὸν πάπυρον.

— Ὁ μὲν ἀρτοποιὸς μὲ ἀπεκάλει *Ἀσίνιον* (*Ὄνειον*).

Γέλως ὀμηρικὸς τῶν περικυκλούντων τὸν Κάτωνα νεανιῶν διέκοψε τοὺς λόγους τοῦ Ἀσινίου, ἐν τούτοις ἐπανέλαβεν ἐκεῖνος ἀθορύβως.

— Ὁ δὲ πατήρ μου μὲ ὠνόμαζε Μάρκον Ἄκκιον Πλαῦτον.

Ὁ Κάτων ἤρχισε νὰ ἀποβάλλῃ τὸ εἰρωνικὸν μειδίαμα καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ μέρος τῆς προσενεχθείσης αὐτῷ κωμῳδίας ἢ μᾶλλον τραγῳδίας — *τῶν Αἰχμαλώτων* — ἔργου, ὅπερ μεγίστην ἐποίησεν αὐτῷ αἴσθησιν ἰδίως διὰ τὸν χαρακτῆρα δούλου τινὸς γενναίως θυσιασθέντος ὑπὲρ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Τοσοῦτον δ' ἐνεθουσιάσθη, ὥστε, λέγουσιν, ὅτι ἀποδυθεὶς τὸν μανδύαν ἐκάλυψε δι' αὐτοῦ φιλοφρόνως λίαν τοὺς ψυχροὺς ὤμους τοῦ Ἀσινίου καὶ ἀσπασθεὶς αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον εἶπε, προτείνας τὴν δεξιάν.

— Μάρκε Ἄκκιε Πλαῦτε, ἐντεῦθεν θὰ εἶσαι ὑπὸ τὴν προστασίαν μου, ἐλθὲ νῦν μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν οἶκόν μου, ἐν ᾧ θὰ εὕρῃς καὶ φιλοξενείαν καὶ περιποίησιν, ὡς ἁρμόζει εἰς μέλλοντα μέγαν τῆς πατρίδος ποιητήν.

Στραφεὶς δ' εἶτα πρὸς τοὺς συνοδεύοντας αὐτόν.

— Πολῖται Ρωμαῖοι, εἶπεν, ἀσπάσθητε μετὰ σεβασμοῦ τὸν νέον τῆς Ρώμης ποιητήν.

Οἱ πάντες ἐχαιρέτησαν σεβασμίως τὸν Πλαῦτον.

Ὁ Κάτων ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς προεπορεύθη.

Καὶ συνεβάδιζον συνομιλοῦντες ὡς δύο ἀρχαιότατοι καὶ διὰ μακροῦ μὴ ἰδόντες ἀλλήλους φίλοι.

— Ἰδού, ἡ μεγαλοψυία καὶ ἡ ἀρετὴ συμβαδίζουσιν, εἶπε τὼν ἀκολούθων τις.

— Ἀλλ' ἡ μεγαλοψυία, ὑπέλαβεν ἀκούσας ὁ Πλαῦτος, ἔστρεφε νυχθημερὸν μύλον διὰ ν' ἀποζῇ.

— Καὶ ἡ ἀρετή, εἶπεν ὁ Κάτων ἴσως θέλει μετανοήσῃ ποτὲ διότι δὲν ἔστρεφε καὶ αὕτη τὸν μύλον ἰσοβίως.

Λέγων ταῦτα ὁ Κάτων προὐμάντευε τρόπον τινὰ τὴν ἑκυτοῦ τύχην· διότι πράγματι δεκάκις κατὰ τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ βίον ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τοῦ κατηγορουμένου ἐνώπιον τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ.

* * *

Παρῆλθον ἡμέραι τινες ἀπὸ τῆς φιλοξενείας αὐτοῦ παρὰ τῷ Κάτωνι καὶ ὁ Πλαῦτος διὰ τοῦ προστάτου αὐτοῦ κατώρθωσε νὰ ἀναβιβασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς μία τῶν κωμῳδιῶν αὐτοῦ ὁ πολὺς *Ἀμφιτρύων*, ὅστις ἐγράφη ἐν τῷ θορύβῳ τοῦ ἀρτοποιείου τοῦ Κοϊντιλιανοῦ μεταξὺ τοῦ μύλου καὶ τῆς δουλείας, τῶν ὕβρεων καὶ τῶν ἀπειλῶν τοῦ βαναύσου καὶ δυσκόλου γεροντίου.

Ὁ Ρωμαϊκὸς λαὸς ἐνθουσιώδης ἐν τῷ *Ἀμφιτρύωνι* ἐχαιρέτησε τὸν μέγαν δραματικὸν ποιητὴν τῆς Ρώμης, τὸν Μάρκον Ἄκκιον Πλαῦτον στεφανώσας αὐτὸν στεφάνῳ δόξης καὶ τιμῆς . . .

Ἔκτοτε ὁ δοῦλος ἐγένετο διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ κύριος τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ !

Τρεφων Ε. Εγγγελιδης

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

ΖΑΓΟΡΙ

(Τέλος)

Τὸ Δοβρίνοβον κεῖται κατὰ τὴν δυτικὴν διάκλάδωσιν, ἐπὶ ἐδάφους ἠφαιστειώδους πλήρους ρηγμάτων καὶ κατακομβῶν. Παρὰ τὴν θέσιν αὐτοῦ Λιούταρη ρέει θειοῦχος ἰαματικὴ πηγή, ἑτέρα δ' ἐπὶ τοῦ ὄρους Κλοποτσιάρε (Βλαχ. κωδωνίσκοι). Τὰ ἡφαιστειώδη αὐτὰ ρήγματα, ἔνθα διαιτῶνται χιλιάδες ἀγρίων περιστερῶν καὶ κωρωνῶν λέγονται ἐκεῖ *Σπεάραι* ἢ *Σπέραι* καὶ *Μπούστεραις* (Pestere Βλαχ. =σπήλαιον). Λέγονται ἐπίσης καὶ *Κεάδαι* καὶ *Γκαϊλότρυπαις*. Οἱ ἐν τοῖς ρήγμασι τούτοις ριπτόμενοι λίθοι ἀποτελοῦσι φοβερὸν καὶ φρικώδη ἦχον προσκρούοντες εἰς τὰς πλευρὰς αὐτῶν. Ἔχουσι δὲ τοιοῦτον βάθος ἐνίοτε, ὥστε οἱ λίθοι φθάνοντες εἰς τὸν πυθμένα μόλις ἀκούονται· ἄλλοτε πάλιν ἀκούεται πάταγος ἐκ τοῦ πυθμένος ὡς ἐὰν ὁ λίθος ἐκεῖ ἔπεσεν ἐντὸς ὕδατος. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἡ ὕδατα ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν χιόνων εἶνε ἐν αὐτοῖς ἐναποτεθειμένα ἢ διέρχονται διὰ τοῦ πυθμένος αὐτῶν ὑποχθόνια ρεύματα. Ἐν τῶν ρηγμάτων τούτων μεταξὺ Βραδέτου καὶ Τσεπελόβου, καλεῖται βλαχιστὶ *Σπεάρα ἀλ Νιβεάστα* δηλ. βάραθρον τῆς νύμφης. Διότι κατά τινα καιρὸν διερχομένης ἐκεῖθεν γαμηλίου πομπῆς Βλαχοποιμένων ὁδηγούντων νύμφην ἐξ ἄλλου μέρους εἰς τὰ ὀροπέδια τοῦ Βραδέτου, συνωστίσθησαν τόσον οἱ ἵπποι, ἐφ' ὧν ἐπέβαινον πάντες, ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου στενωτάτης ἀτραποῦ, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχει καὶ μικρὰ κρήνη, ὥστε κατέπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου της ἡ νύμφη καὶ ἐξηφανίσθη ἐντὸς τοῦ βαράθρου, κατασυντριφθεῖσα ἡ δυστυχής. Λέγεται δ' ἐκ παραδόσεως, ὅτι μία χεὶρ αὐτῆς, ὅλα τὰ δακτυλίδια φέρουσα, ἐξῆλθε δι' ὑποχθονίου ρεύματος καὶ εὑρέθη εἰς τὸ ποτάμιον τοῦ Βίκου, κατ' ἄλλους δὲ εἰς Βελλᾶν παρὰ τὸν Καλαμᾶν. Ἀξία λόγου εἶνε καὶ ἡ ἀρχαία μονὴ τοῦ Δοβρινόβου, ἐν ᾗ μέχρι τοῦ 1694 ἐμόναζον ἱέρειαι, ἀνακαινισθεῖσα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ διαταγῇ αὐτοῦ εἰς ἐνορικὴν ἐκκλησίαν μεταβληθεῖσα. Ἔχει δὲ καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἀρρένων ἡ κώμη, τοῦ ὁποίου ὁ διδάσκαλος μισθοδοτεῖται ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλλην. γραμμάτων ἀντὶ 15 λιρῶν ἐτησίως, ἔχει ἐπίσης καὶ ἰατρόν.

Παρὰ τὸ Δοβρίνοβον κεῖται καὶ ἡ κώμη Λεσνίτσα, τῆς ὁποίας οἱ πρῶτοι κάτοικοι ἦσαν, ὡς εἴπομεν προηγουμένως, Ἀρβανιτόβλαχοι ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Μουίων ἢ Μπουϊάνων, ζῶντες κατ' ἀρχὰς ἀγρίως εἰς τρώγλας καὶ σπήλαια. Προσεχώρησαν ὅμως κατόπιν ἐκ Χασίων καὶ Ὀσδίνης τῆς Παραμαθίας (Θεσπρωτίας) ἱκανοί. Τὰ δυτικὰ τοῦ χωρίου τούτου ὅρια, μέχρι τῆς μονῆς Κονίτσης ἀφικνούμενα εἰς ἀπόστασιν 4 ½ ὡρῶν ἀπὸ τῆς μονῆς Λεσνίτσης, ἀνεγνωρίσθησαν τῷ 1806 διὰ φιρμανίου τοῦ Σουλτάνου Μουσταφᾶ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐγχωρίου Καραβέλη ἐκμισθωτοῦ ἰδιοκτησίας τῆς Βασιλομήτορος (Βαλιδὲ Σουλτάνας) ἐν Θράκῃ. Ἡ ρίζα τοῦ ὀνόματος τῆς Λεσνίτσης Λέσι εἶνε ἀλβανικὴ ἀπαντῶσα καὶ ἐν τῷ Ἀλεσίῳ τῆς Ἰλλυρίας. Ἡ Λεσνίτσα μετὰ τῆς μονῆς αὐτῆς τῆς μονῆς Κονίτσης καὶ τοῦ Δοβρινόβου, κείμεναι κατὰ τὰ ἄνω στενὰ τοῦ Ἀώου, σχηματίζουσιν οὕτως εἴπεῖν διὰ τῶν ὀγκωδῶν ὀρέων αὐτῶν τὸ βόρειον ἐκεῖνο ἀνυπέρβλητον τοῦ Ζαγορίου προπύργιον. Ἐπίσης καὶ τῆς Λεσνίτσης ὁ διδάσκαλος μισθοδοτεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου. Καὶ μονὴν ἀξιόλογον ἀπὸ τοῦ 1773 κέκτηται ἡ Λεσνίτσα.

Τὸ Δριστενίκον, τὸ ὁποῖον πρό τινων ἑκατονταετηρίδων ἦτο ἑλληνόφωνον, κεῖται ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ΝΑ. ὀρέων τοῦ Ζαγορίου ἀπέναντι τῶν ΒΑ. πλευρῶν τοῦ βουνοῦ τῶν Ἰωαννίνων Μετσκέλ. Τὸ ἀξιόλογον ἔδαφος καὶ τὸ εὔκερον κλῖμα αὐτοῦ συντελοῦσιν ὄχι μόνον εἰς τὴν ὡραιότητα καὶ εὐρωτίαν τῶν κατοίκων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ του. Ἔχει δὲ ἡ κώμη καὶ ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον ἤδη.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ὁροσειρὰν ἀπαντᾷ καὶ τὸ Γρεβενίτη, τὸ ὁποῖον εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ κατάφυτον ὡς ἐκ τοῦ γονίμου ἐδάφους καὶ τῶν ἀφθόνων ὑδάτων, ἅτινα ἀρδεύουσιν αὐτό, ἔχον προσοδοφορωτάτους ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας ἐκτενεῖς δίδοντας ὑπὲρ τὰς 500,000 ὀκάδας σταφυλῶν κατ' ἔτος, ὅσας οὐδεμία ἄλλη κώμη ὅλου τοῦ Ζαγορίου παράγει. Εἰς τὴν κώμην ταύτην, ὡς εἴπομεν, προσεχώρησαν ἄλλοτε οἱ τὸν ποιμενικὸν βίον διάγοντες κάτοικοι τοῦ χωρίου Βέργιανης, τοῦ ὁποίου ἡ περιοχὴ ὠνομάσθη ἔκτοτε Τσίπιανη, ἔνθα νῦν ὑπάρχουν οἱ ἀμπελῶνες καὶ τὰ ἀγροτικὰ *καλύβια* τοῦ Γρεβενίτη. Καὶ ἡ κώμη αὕτη κέκτηται ἀπὸ τοῦ 1852 ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐν ᾧ ἐφοίτων μετὰ τῶν ἀρρένων καὶ κοράσια ἀρκετὰ μέχρι πρὸ μικροῦ, ὅτε συνέστησαν καὶ ἴδιον παρθεναγωγεῖον ἑλληνικόν. Παρὰ τὸ Γρεβενίτη ὑπάρχει καὶ ἡ περίφημος μονὴ τῆς Βοτσᾶς ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ παραποτάμου τοῦ Ἀράχθου καὶ τοῦ μικροῦ ποταμίου Ζόρίκα, ἱδρυθεῖσα κατά τινα ἐπιγραφὴν δεξιᾷ τῷ εἰσιόντι εἰς τὸν ναρθηκα τῆς ἐκκλησίας «ἀναλώμασι τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Ἀπογονάτου». Ὑποθέτουσιν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Παγωνάτος διερχόμενος ἐξ Ἠπείρου ὅτε (668—685) ἐξ Ἰταλίας ἐπέστρεφεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵδρυσε τὴν μονὴν ταύτην ἐν Ζαγορίῳ συγχρόνως μετὰ τῶν τῆς Διπαλίτσας καὶ Λιτοβιάνιστας, ἐπιδιώκων τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῶν ἀπὸ τοῦ 635 ἐγκαταστάντων ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις Σλάβων. Αἱ ὀνομασίαι τῶν χωρίων μεταξὺ τῶν ὁποίων τας ἵδρυσε καὶ δι' ὧν ἐπροικοδότησεν αὐτὰς καὶ ἐξ ὧν ὠνομάσθησαν αὗται, Σλαβοπρόφερτοι οὖσαι, δηλοῦσιν ὅτι ἀπὸ πολλῶν χρόνων εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ Σλάβοι. Ἐκ τούτου πλησιάζει ν' ἀληθεύσῃ ἡ ἀνωτέρω ὑπόθεσις. Τὴν Βοτσᾶν ἀνεκαίνισε τῷ 1689 ὁ ἐκ Γρεβενίτη ἁγιογράφος καὶ ἡγούμενος κατόπιν προχειρισθεὶς Ἀθανάσιος. Κατά τινα δὲ σημείωσιν ἀναγνωσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Λαμπρίδου ἐν τινι ἐξώφυλλῳ Τριῳδίου τῆς μονῆς Βιτσικοῦ ἀπὸ τοῦ 1693, ἡ μονὴ τῆς Βοτσᾶς κατεστράφη μετὰ τὴν ἅλωσιν (1431), μόνον δὲ ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ τρούλος ἐσώθησαν, μείνασα ἔρημος ἐπὶ ἑβδομήκοντα κατόπιν ἔτη, μεθ' ἃ ἐπανίδρυσαν τὰ κελλία καὶ τὰ τείχη τοῦ περιβόλου καὶ ἐχρησίμευε τὸ εἰσόδημα εἰς ζωοτροφίαν τοῦ κόσμου. Ἐμόναζον ἐν αὐτῇ 60—70 μοναχοὶ μέχρι περίπου τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπίσκοποι, ὡς Δοσίθεός τις ἐν ἔτει 1729 δωρησάμενος καὶ ἔντυπον Ἁγίαν Γραφὴν ἀπὸ τοῦ 1544 χρονολογουμένην. Οἱ μοναχοὶ αὐτῆς ἐκαλλιέργουν καὶ τὰ γράμματα διατηροῦντες καὶ βιβλιοθήκην ἀξιόλογον, ἀποτεφρωθεῖσαν μετὰ ταῦτα ἕνεκα τῆς ἀπροσεξίας καὶ ἀμαθείας τῶν διαδόχων αὐτῶν. Μόνον δὲ χειρόγραφόν τι Χρονικὸν ἀνευρέθη ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἐξ οὗ οὐκ ὀλίγον διαφωτίζεται ἡ ἱστορία τοῦ Ζαγορίου ἐπὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς τουρκοκρατίας μάλιστα. Πολλὰς τοιαύτας ἐκ τοῦ χρονικοῦ τούτου ἀξιολόγους πληροφορίας δύναταί τις νὰ εὕρῃ ἐν τοῖς δύο τεύχεσι τῶν *Ζαγοριακῶν* τοῦ κ. Ι. Λαμπρίδου. Ἀγιογράφοι ἐκ Γρεβενίτη διεκρίθησαν καὶ ἄλλοι.

Τὸ Φλαμπουράρη, εὐάερον ἐπίσης χωρίον, κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Φλάμπουρο (ὄρος φιλυρῶν). Παραδόξως ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τὸ θῆλυ φύλον εἶνε ἔλασσον τοῦ ἄρρενος. Παρ' αὐτὸ κεῖται τὸ Τσερνέση, πτωχὸν νῦν χωρίον, ἔχον ὅμως δημοδιδάσκαλον Ἕλληνα. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα μετὰ τοῦ πρὸ ἑκατονταετηρίδων Ἑλληνοφώνου Μακρίνου ἀνάγονται εἰς τὴν ἀνατολικὴν διακλάδωσιν τοῦ Ζαγόρι. Εἴπομεν ὅτι εἰς Μακρίνου ὑπάρχουσι προϊστορικῶν Ἑλληνικῶν χρόνων ἐρείπια καὶ Ρωμαϊκῶν καὶ Βυζαντινῶν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων προτερημάτων τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος τοῦ χωρίου τούτου φημίζεται λίαν τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης αὐτοῦ Μπρίσκας, καταστὰν παροιμιῶδες εἰς τὸ Ζαγόρι ἐπὶ τῇ λεπτότητι καὶ ψυχρότητι αὐτοῦ. Εἶνε ὅμως ἐκ τῶν πτωχοτέρων Ζαγοροχωρίων· ἐν τούτοις διατηρεῖ ἀπὸ χρόνων Ἕλλην. σχολεῖον καὶ σεμνύνεται ἐπὶ τῇ μνήμῃ Ἰωαννικίου τοῦ καὶ μητροπολίτου Ἰωαννίνων (1845—1854) χρηματίσαντος, καταγομένου ἐκ τῆς ὀνομαστῆς ἐκείσε οἰκογενείας Ζάγκου. Ἐξεπαιδεύθη οὗτος ἐν Νεγάδαις, μὴ ὑπάρχοντος τότε ἀκόμη σχολείου ἐν τῇ πατρίδι του, παρὰ τῷ μεγάλῳ διδασκάλῳ τοῦ γένους Α. Σακκελλαρίῳ, εἶτα δ' ἐν Αἰγίνῃ παρὰ τῷ πολλῷ Γενναδίῳ οὗ κατέστη καὶ ὑπότροφος. Μητροπολίτης δ' ἐν Ἰωαννίνοις διατελῶν ἀπεπειράθη πρὸς ἐξόντωσιν τῆς Βλαχικῆς γλώσσης ἐκ τῆς πατρίδος του. Καὶ παρθεναγωγεῖον δ' Ἑλληνικὸν συντηρεῖ τὸ Μακρίνου ἐκ τῶν προσόδων τῆς μονῆς αὐτοῦ, δυστυχῶς ὅμως ἤδη παρακμάσας καὶ αὐτῆς. Ἡ μονὴ αὕτη ἱδρύθη τῷ 1700, ἐπεξετάθη δὲ καὶ *ἱστορήθη* κατόπιν παρ' ἀομμάτου τινὸς πλουσίας ἐκ Νεγάδων, ἰαθείσης διὰ τῆς χάριτος τῆς Ἀειπαρθένου ἐνταῦθα ἐντὸς 24 ὡρῶν. Τοιαῦτα εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τὰ Δραγάνη, Καβαλάρη, Ἑλληνόφωνα σχεδὸν ἤδη, ἡ Βοϊοῦσα ἣν κατετάξαμεν εἰς τὰ περὶ τὴν Σαμμαρίναν Βλαχοχῶρια, καὶ ἡ Λάϊστα μετὰ τοῦ Παληοχωρίου αὐτῆς, ἧς τὸ ἀρχικὸν ὄνομα ἦν Λάκκα, ὡς καὶ νῦν ὀνομάζουσιν αὐτὴν οἱ κάτοικοι τῆς Βοϊούσης καὶ ἄλλων Βλαχοχωρίων ἐκεῖ, οἰκογένειαι δ' ἐκ τοῦ χωρίου Λάσσετε (ἀλβ.), ἔνθα νῦν αἱ ἀμπελῶνες αὐτῆς, προσχωρήσασαι αὐτόθι, μετέδωκαν τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος των, μετατραπέν, ὡς λέγεται, εἰς Λάϊσταν διὰ τοῦ χρόνου.

Ἐν γένει ὅλα τὰ Βλαχοχώρια τοῦ Ζαγορίου γέμουσι πυκνοτάτων δασῶν καὶ ἀφθόνων ὕδάτων, δι' ὧν ἀποκαθίσταται ἀνέκαθεν τὸ κλῖμα αὐτῶν εὐκρατώτατον, κλῖμα καὶ ἔδαφος τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ παραγάγῃ τὸ ζωηρότερον Ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ τὴν τελειοτέραν Ἑλληνικὴν καλλονήν, κλῖμα καὶ ἔδαφος οὐτινος στεροῦνται τὰ πλεῖστα τῶν Ἑλληνικῶν χωρίων τοῦ Ζαγορίου, ὧν οἱ κάτοικοι —τοῦ τε θήλεως καὶ ἄρρενος φύλου— εἶνε πνευματωδέστατοι καὶ κοσμοῦνται ὑπὸ ἐκτάκτου τελειότητος καλλονῆς. Ῥάθυμοι καὶ ἀμελεῖς οἱ Βλάχοι τοῦ Ζαγορίου, εἰς πᾶν κίνημα, εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησίν των, πονηροὶ καὶ φιλάργυροι λίαν, βαρεῖς τὴν φωνὴν καὶ τὸν χαρακτῆρα, διακρίνονται καὶ ἐκ τοῦ χονδροῦ καὶ πλαδαροῦ κατακοκκίνου σώματος αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς γαρασδοειδοῦς φυσιογνωμίας των. Εἶνε εὐρύνωτοι καὶ ἀργότατοι, μετ' ὀκνηρίας μάλιστα κινοῦσι τὰ βήματά των. Οἱ πονηροὶ ὀφθαλμοί των καλύπτονται ὑπὸ χονδρῶν βλεφάρων προδιδόντων χονδρότητα πνεύματος καὶ τὰ προτεταμένα χείλη αὐτῶν ἐπιδεικνύουσι τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ των ἐμφωλεύουσαν τάσιν πρὸς τὴν λαγνείαν. Λάγνοι ἐπίσης εἶνε καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, αἵτινες ὑψηλαὶ τὸ ἀνάστημα, μαλθακαὶ τὸ σῶμα, καὶ νωθραί, ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρόσωπον πλαδαρόν, σπανίως δὲ μεταξὺ αὐτῶν παρατηρεῖται ἡ σεμνή, ἡ Ἑλληνικὴ ὡραιότης. Καὶ ἐὰν τοιαύτη ὑπάρχῃ που, καταστρέφεται ὑπὸ τῶν ἄλλων χαρακτηριστικῶν καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν χαύνων ὀφθαλμῶν των. Βαδίζουσι καὶ αὗται σύσσωμοι καὶ οὔτε γνωρίζουσι κἂν νὰ λυγίζωσιν ὀλίγον τὸ σῶμά των, ὡς αἱ ζωηραὶ γνήσιαι ἑλληνίδες τοῦ Ζαγορίου. Περιδένουσι δὲ τὴν κεφαλήν των διὰ χονδροειδεστάτου κεφαλοδέσμου, ὁμοίου ἐκείνου ὃν μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες τῶν παραδουναβίων χωρικῶν καὶ ἐνδύουσι τὸ σῶμά των πολὺ ἀκόμψως, προπετῶς προβάλλουσαι τὰ ὀγκώδη καὶ προκλητικὰ στήθη των εἰς τὴν θέαν τοῦ κόσμου, καλύπτουσαι αὐτὰ μόνον διὰ τοῦ λινοῦ χιτῶνός των.

Ἡ φυσιογνωμία αὐτὴ καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν Βλάχων τοῦ Ζαγορίου εἶνε ἀναμφισβήτητα λείψανα τῆς ἰσχυρᾶς ἐπιδράσεως τῶν Σλάβων μεταξὺ αὐτῶν, λείψανα τὰ ὁποῖα δὲν ἀπαντῶσιν εἰς οὐδεμίαν τῶν ἄλλων φυλῶν τῶν Βλάχων τῆς Πίνδου. Αὐτὴ εἶνε ἡ γενικότης. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν καὶ καλλοναὶ ὁπωσοῦν κανονικώτεραι καὶ χαρακτῆρες καὶ πνεύματα εὐγενῆ καὶ ὀργῶντα. Ἀλλὰ πολύ, πολὺ μερικὰ ταῦτα δυστυχῶς. Φέρω διὰ παράδειγμα ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ κόρην εὔπορον, Βλαχοπούλαν ἐκ Ζαγορίου, ἀνατρεφομένην καὶ σπουδάζουσαν ἐν Ἰωαννίνοις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὅμως ἔ-

μειναν ἀνεξάλειπτα ἐν τε τῷ χαρακτῆρι καὶ τῇ φυσιογνωμίᾳ τ' ἀνωτέρω τῶν συνεγχωρίων της διακριτικὰ μεθ' ὅλην τὴν ὡραιότητά της, μεθ' ὅλην τὴν εὐποριαν καὶ τὴν παίδευσιν καὶ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις ζωήν της. Ποῦ νὰ παραβάλλωμεν λοιπὸν τὰς χαύνους καὶ δυσκινήτους αὐτὰς γυναῖκας, τὰς Βλάχας, μὲ τὰς ζωηρὰς καὶ ἐργατικωτάτας ἑλληνίδας τοῦ Ζαγορίου, αἵτινες ὡραιόταται, αἱ ὡραιότεραι δύναμαι εἰπεῖν τῆς Ἠπείρου γυναῖκες, καὶ σεμνόταται οὖσαι, ἐγείρονται ἀπὸ πρωΐας καὶ ἐκκινοῦσι διὰ τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας των. Εἶνε ἐξαίσιον τὸ πρωϊνὸν τοῦτο θέαμα αὐτῶν. Ἡ τῆδε κἀκεῖσε συνόστισις αὐτῶν, ἡ καθ' ὁμίλους παρέλασις ἐξ ὧν ἡ μὲν σύρει διὰ τῆς χειρὸς ἡμίονον φέρουσαν τὰς ὕννεις μετὰ τῶν ἀρότρων, ἡ δὲ προβαίνει φέρουσα φορτίον τι ἢ λίκνον μετὰ βρέφους. Εἶνε δὲ ἀπερίγραπτοι οἱ γέλωτες οἱ γλυκεῖς καὶ τὰ λυγερὰ ᾄσματά των, ἅτινα ἀντηχοῦσιν ἀνὰ τὰς κοιλάδας καὶ τὰς φάραγκας τῶν ὀρέων των κατὰ τὴν μυστηριώδη ἐκείνην τῆς αὐγῆς ὥραν «σίντας λαλοῦν ἡ πέρδικες, σίντας ξυπνοῦν τ'ἀηδόνια» κατ' αὐ ἀς. Διότι, ὡς γνωστόν, τὴν γῆν τοῦ Ζαγορίου καλλιεργοῦσιν αἱ γυναῖκες, αἵτινες διατηροῦσι καὶ τοὺς οἴκους καὶ ἀνατρέφουσι καὶ τὰ τέκνα, τῶν ἀνδρῶν χάριν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ χάριν ἐξασκήσεως ἐπιστημονικῶν ἐπαγγελμάτων ἀναγκαζομένων ἀνέκαθεν νὰ ξενητεύωνται. Εἶνε δὲ καταπληκτικὴ καὶ ἀπαραδειγμάτιστος ἡ τιμιότης, ἣν ἀμφότερα τὰ φύλα διατηροῦσιν ἀλώβητον ἐπὶ τόσην ἐποχὴν μακρὰν ἀλλήλων.

Οἱ Βλάχοι τοῦ Ζαγορίου ἐσχάτως ἐπεμελήθησαν νὰ μιμηθῶσι τοὺς Ἕλληνας συντοπίτας των, καὶ μόνον εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, συστήσαντες καὶ ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εὐκατάστατά τινα καταστήματα, ἐνῷ ἐπὶ Ἀλῆ πασᾶ πάντες ἦσαν ἀγωγεῖς μεταφέροντες διὰ φορτηγῶν ζῴων (ἰδίᾳ ἡμιόνων) διάφορα ἐμπορεύματα ἀπὸ τῆς Ἠπείρου μέχρι Σερρῶν, Κωνσταντινουπόλεως, Βουκουρεστίου καὶ τἀνάπαλιν. Τὸ ἐπάγγελμά των τοῦτο εἶνε ἀτομίμησις τῶν γειτόνων των Σαμμαριναίων *καρβανάριδων*, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι μιμούμενοι καὶ τοὺς ξενητευομένους Ζαγορισίους ἔκαμνον ταξείδια πολὺ μακρυνότερα, ὡς βλέπομεν, ἐκείνων.

Εἰς τὰ τοιαῦτα δὲ μακρυνὰ ἐμπορικὰ ταξείδια τῶν καρβανάριδων Βλάχων τοῦ Ζαγορίου ἀνήκει ἀναμφισβητήτως καὶ τὸ ἑξῆς παλαιότατον καὶ ὡραιότατον Ἠπειρωτικὸν ᾆσμα:

Ὁ Γιάννης ὁ πραγματευτὴς ξεβγαίνει ἀπὸ τὴ Πόλι.
Σέρνει μουλάρια ἀρότωτα, καὶ φορτωμένες μούλαις,
Κ' ἡ μούλα ἡ χρυσοπέταλη, ἡ μούλα ἡ συρντάρα [1]
Βασταέει τὸν νηὸν πραγματευτή, βαστάει τὸν νηὸν λε-
[βέντη.
Στὴ στρίτα ὅπου πάγαινε, στὴ στράτα π.ὺ παγαίνει,
Ἀποκοιμήθη ὁ νηούτσικος 'ς τῆς μούλας τὰ καπούλια.
Κ' ἡ μούλα παραστράτησε κι' ἀπ' ἄλλη στράτα πάει,
Κι' ὄντας ἐξύπνησεν ὁ νηὸς τὴ μούλα του μαλώνει·
—Μούλα, μ' ἐπαραστράτησες μὲ πᾶς ἀπ'ἄλλη στράτα,
Μὲ πᾶς τὴ στράτα τῶν κλεφτῶν, τῶν χαραμίδων στράτα.
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
Νάτοι κ' οἱ κλέφταις πῶρχονται σαράντα δυὸ νομάτοι.
Ὅλοι ντυμένοι μ' ἅρματα, μὲ λέρα φορτωμένοι.
Δώδεκα πᾶν ἀπὸ 'μπροστὰ καὶ δώδεκ' ἀπὸ πίσω.
Πίνουν καὶ ξεφορτώνουνε ἀράδα τὰ μουλάρια,
Καὶ ἀνοίγουν ὅλα τὰ σακκιὰ νὰ βροῦν φλουριὰ καὶ γρό-
[σια.
Στέκει καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ μὴ τὰ ξεφορτώσουν,
Γιατ' εἶν' ὁ μαῦρος μοναχός, δὲν μπόρ' νὰ τὰ φορτώσῃ.
Κι' ὁ καπετάνος θύμωσε, στέκεται καὶ τοῦ λέει:
—Βρέ, ἰδές τοῦ σκύλου τον ὑγιά, τῆς κούβας τὸ κοπέλι,
Δὲν κλαίει γιὰ τὴ ζωΐτσα του ποῦ θαλὰ τὸν σκοτώσουν
Μοῦν' κλαίει γιὰ τὸ ξεφόρτωμα ποῦ δὲν 'μπόρ' νὰ φορ-
[τώσῃ.
Μπρέ, ποῦστε, πολληκάρια μου, φωνάζει ὁ καπετάνος,
Αὐτοὶ τὸν ἐλυπήθηκαν γιατ' ἦτον ἀντρειωμένος,
Ποῦ εἶσαι, κύρη μ', νὰ μ' ἰδῇς, μάνα μου, νὰ μὲ κλάψῃς.
Βαρεῖτέ τον μιὰ χαντζαριὰ 'στον τόπο ν' ἀπομείνῃ.
Κ' ὁ καπετάνος ἄχ,ψε νὰ τὸν γλυκορωτάῃ:
—Πές μου νὰ ζήσῃς, νηούτσικε, ποῦθ' εἶν' τὰ πατρικά
[σου,
Καὶ ποῦθεν εἶν' ἡ μάνα σου γραῦ γιὰ νὰ τῆς γράψω;
—Ἀπ'τὸ Ζαγόρι ὁ κύρης μου κ' ἡ μάνα μ'ἀπ' τὴν Ἄρτα,
Κ' ἔχω ἀδερφὸ στὴν ξενητειὰ ποῦ λείπει δέκα χρόνια,
Κ' ἄλλοι μοῦ λέν' ἀπέθανε, ἄλλοι μοῦ λέν' ἐχάθη,
Ἄλλοι πῶς εἶνε χαραμῆς καὶ μὲ τοὺς κλέφταις πάει.
Κι' ὁ καπετάνος τρόμαξε, στὴν ἀγκαλιὰ τὸν παίρνει,
Στὸν ὦμο του τὸν ἔκοψε καὶ στὸ γιατρὸ τὸν πάει.
—Γιατρέ, πολλοὺς ἐγιάτρεψες σφαγμένους κἀκομμένους,
Γιάτρεψε καὶ τὸν Γιάννο μου τὸν μαχαιροσφαγμένον.
—Εἶνε μαχαῖρι ἀπ' ἀδερφὸ καὶ γιατρεμὸ δὲν ἔχει.
Κι' ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ, 'ς ἄλλον γιατρὸ τὸν πάει.
—Γιατρέ, ποῦ γιάτρεψες πολλοὺς κομμένους, λαβωμένους·,
Γιάτρεψε καὶ τὸν Γιάννο μου τὸν ἀδερφούτσικό μου.
—Αὐτὴ εἶνε ἀδερφοχαντζαριὰ καὶ γιατρεμὸ δὲν ἔχει.
—Γιὰ πάρε τὰ μουλάρια μας καὶ σύρτα στὸ χωριό μας,
Καὶ στεῖλέ μου τρεῖς μάστορας, πετροπελεκητάδες
Νὰ πελεκήσουν μάρμαρα, τὸ μνῆμά μου νὰ φτιάσουν,
Κι' ἂν σ' ἐρωτήσῃ ὁ κύρης μας κ' ἡ ὀλία μας μανούλα,
Πές τους, τὸ πῶς πεντρεύθηκα σεῖς ξενιτειᾶς τὰ μέρη,
Πῆρα τὴν πέτρα πεθερά, τὴν μαύρη γῆς γυναῖκα.
—Πῶς νὰ γυρίσω στὸ χωριὸ νὰ πῶ στὰ πατρικά μας,
Τὸν ἀδερφὸ πῶς ἔσφαξα καὶ πῆρα τὰ μουλάρια;
Χρυσὸ μαχαῖρι ν ἔβγαλε ἀπ' ἀργυρὸ θηκάρι,
Τὸν ἀδερφό του ἀγκάλιασε καὶ σεὶν καρδιὰ τὸ μπήγει.
Μέσ'στὴν ἐρμιὰ τοὺς ἔθαψαν τοὺς δυὸ σ' ἕνα μνημοῦρι
Κ' ἐρύτεψαν τριανταφυλλιὰ καὶ μαῦρο κυπαρίσσι,
Κι' ὄντας φυσᾶει ὁ ἄνεμος καὶ τριζουνε τὰ πεῦκα,
Λυγάει ἡ μικρὴ τριανταφυλλιὰ φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι!

Τὸ τραγικώτατον τοῦτο ᾆσμα ἀδουσι καὶ χορεύουσιν ἀπανταχοῦ τῆς Ἠπείρου καὶ σήμερον ἔτι συνοδεύοντες αὐτό, ἐν Ζαγορίῳ ἰδίᾳ, διὰ τῆς θρηνώδους στροφῆς ἢ ἐφυμνίου «μοῦν' καὶ μοναχός μου». Βλαχικὰ ᾄσματα δὲν ἀπαντῶσιν εἰς οὐδὲν τῶν Βλαχοχωρίων τοῦ Ζαγορίου, εἰς τὰ ὁποῖα παρατηρεῖται τὸ ἀξιοπερίεργον τοῦτο, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἠγνόουν ἐντελῶς πρό τινων δεκαετηρίδων τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἔψαλλον ᾄσματα Ἑλληνικά, χωρὶς ἐννοεῖται, νὰ ἐννοῶσι τί ἐσήμαινον. Ἐν τούτοις ἔψαλλον Ἑλληνικὰ ᾄσματα. Ἐκ τούτου δύναταί τις νὰ εὕρῃ μεταξὺ αὐτῶν ἀβλαβῆ καὶ σῶα τὰ τιμαλφῆ προϊόντα τῆς δημώδους μούσης, ἅτινα εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη οἰκτρῶς ἐκολοβώθησαν ἢ κατεστράφησαν δι' ἀθεμίτων προσθηκῶν καὶ ἀφαιρέσεων ἐντελῶς. Τὰ Ἑλληνικὰ αὐτὰ ᾄσματα βεβαίως δὲν ἐποίησαν οἱ Βλάχοι τοῦ Ζαγορίου, οὔτινες οὔτε ἐγνώριζον τί ταῦτα ἐσήμαινον, οὔτε ἰδικά των, τῆς γλώσσης των, ἠδυνήθησαν νὰ ποιήσωσιν, ἀλλὰ παρέλαβον ἀναμφιβόλως αὐτὰ παρὰ τῶν συντοπιτῶν των Ἑλλήνων Ζαγορισίων ἢ παρ' ἄλλων κατὰ τὰ μακρυνὰ ἐμπορικὰ ταξείδιά των, ὅπως τὰ ἤκουον ᾀδόμενα. Ἐκ τούτου προκύπτει ἡ ἐν Ἠπείρῳ ὕπαρξις ᾀσμάτων γεννηθέντων καὶ ἀνηκόντων εἰς ἄλλα μέρη, ἐκτὸς τῶν εἰς τὸν μυθολογικὸν κύκλον ἀναγομένων, ἅτινα εἶνε κοινὰ ἀπανταχοῦ.

Ἐκτὸς τῶν ᾀσμάτων καὶ ἔθιμα πολλὰ παρέλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων οἱ Βλάχοι τοῦ Ζαγορίου ἐν τε τῷ γάμῳ καὶ ταῖς ἄλλαις τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου αὐτῶν περιστάσεσι, πλὴν ὀλίγων τινῶν, ἐν οἷς διαφαίνονται ἀκόμη τὰ τοῦ Σλαβισμοῦ λείψανα, καὶ τὰ ὁποῖα εἰσεχώρησαν κατά τι καὶ μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, εἰς τὰς ὁποίας οὐ μόνον ἐκ τῶν μονίμων τούτων Βλάχων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν νομάδων Ἀρβανιτοβλάχων παρέμειναν τινα ἔθιμα, ἰδίᾳ δὲ ἡ τέλεσις μνημοσυνων ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τῶν τεθνεώτων τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Λουκᾶ (18 Ὀκτωβρίου), ὅταν συνήθως ἡ νομαδικὴ αὕτη φυλὴ μεταναστεύῃ εἰς τὰ χειμαδιά, καὶ ἡ διανομὴ τυροῦ προσφάτου καὶ ὀπτοῦ κρέατος ἀντὶ κολύβων τὸ Σάββατον τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπερ Σάββατον τ' Ἀρσαλιοῦ (Rosalia) ἀποκαλοῦσι. Διότι πανταχοῦ τοῦ Ζαγορίου πιστεύεται, ὅτι κατὰ πᾶσαν Μεγάλην Πέμπτην αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων ἐξέρχονται ἐκ τοῦ τοπου τῆς διαμονῆς αὐτῶν ἐν τῷ Ἅδῃ καὶ περιέρχονται μέχρι τοῦ Σαββάτου τούτου ἐπισκεπτόμεναι ὅσα μέρη τῆς γῆς σὺν τῷ σώματι εἶδον, ὅτε πάλιν ἐπανέρχονται εἰς τὴν αἰώνιον κατοικίαν αὐτῶν. Ἐκ τούτου δὲ προέκυψε καὶ τὸ ἑξῆς δίστιχον μοιρολόγιον:

Μεγάλη Πέφτη νἀχεται πέντε φοραὶς τὸ χρόνο,
Κι' αὐτὸ τὸ ἔρμο τ' Ἀρσαλιοῦ κάμμιὰ φορὰ μὴν ἔρθῃ.

Ἡ δοξασία αὕτη εἶνε λειψανον τῶν Ρωμαίων, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων τρὶς τοῦ ἔτους ἀνήρχοντο ἐκ τοῦ Ἅδου. Περιεσώθη δὲ παρὰ τοῖς Ἀρβανιτοβλάχοις ἡ Καραγκούνοις, ὅπως περιεσώθησαν καὶ τόσα ἄλλα, ὡς εἴδομεν, τοιαῦτα Ρωμαϊκὰ ἔθιμα ἐν τῷ βίῳ των. Καὶ πῶς περιεσώθησαν θέλομεν ἰδεῖ ἀργότερα.

Ἀφ' ὅτου ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τῆς μετὰ τῶν Μαλακασιωτῶν συμμαχίας των καὶ προσῆλθον πάλιν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ζαγορίου οἱ Βλάχοι οὗτοι, συνήνωσαν μετὰ τῶν Ζαγοριτῶν καὶ τὰ ἱστορικὰ ἀνδραγαθήματα ἠδεινοπαθήματα αὐτῶν κατὰ ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν των, μέχρις ἐσχάτων, ὅτε μαζῇ πάλιν ὑπέστησαν καὶ ὑφίστανται· εἰσέτι τὰς τῶν ληστρικῶν συμμοριῶν ἐπιδρομάς, αἵτινες ἐντελῶς σχεδὸν ἤδη ἔχουν ἐρημώσῃ τὸ ὑπερήφανον ἄλλοτε καὶ εὐφορώτατον καὶ ὡραιότατον καὶ πλουσιώτατον Ζαγόρι τῆς δυστυχοῦς Ἠπείρου, χάρις εἰς τῶν κυβερνώντων τὴν ἀκηδίαν καὶ κακοήθειαν.

Μόνον δ' εὐχῆς ἔργον εἶνε ὅτι διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως, τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἐν γένει παντὸς μετὰ τῶν ἑλλήνων μακροχρονίου ἤδη συγχρωτισμοῦ ἤρχισε βαθμιαίως ἐκλείπον καὶ τὸ Βλαχικὸν αὐτοῦ στοιχεῖον, ἀρξαμένης τῆς ἀποσκορακίσεως ἀπὸ τῶν κυριωτέρων, ἀπὸ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἐθίμων. Μετὰ τούτου δὲ σὺν τῷ χρόνῳ θέλουσιν ἐξαφανισθῇ καὶ τὰ ἀπεχθῆ ἐκεῖνα Σλαβικὰ λείψανα, περιβαλλομένου οὕτω διὰ τῆς ἀγνωτάτης ἑλληνικῆς περιβολῆς τοῦ ζωηροτάτου ἐθνικοῦ φρονήματος, ὅπερ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τρέφουσιν ἄσβεστον ὑπὲρ τῆς μητρός των Ἑλλάδος καὶ οἱ Βλάχοι τοῦ Ζαγορίου.

(Ἕπονται οἱ περὶ τὸ Μαλακάσι.)

Κ. Δ. Κρητταλης

1 Ἤτοι σύρει τὸ καραβάνιον.

ΡΩΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ ΙΠΠΟΤΗΣ

(Συνέχεια)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Ὑπόγειον)

ΒΑΡΩΝΟΣ

Ὡς νέος ποῦ προσμένει τὴν συνέντευξιν
μὲ κάποιαν τεχνεμένην ἢ ἀνότητην
ποῦ ἔχει ὁ ἴδιος καὶ ἐγὼ ἀπατήσει
ἀπ' τὸ πρωὶ τὴν ὥρα ἐπερίμενα
εἰς τὸ ἀπόκρυφό μου τὸ ὑπόγειο,
εἰς τὰ πιστὰ σεντούκια μου νὰ καταβῶ.
Εὐτυχισμένη ἡμέρα! σήμερα μπορῶ
'στὸ ἕκτο τὸ σεντούκι (ποῦ δὲν γέρωσε)
φουκτιὰ νὰ ρίζω μία γυαλιστὰ φλουριά.
Τί εἶνε; 'λίγο πρᾶγμα μὰ ὁ θησαυρός,
πολὺς ἀπὸ τὸ λιγο-λίγο γίνεται.
Ἐδιάβασα, νομίζω, κάπου μιὰ φορά,
πῶς ἕνας βασιλεὺς 'στοὺς στρατιώτας του
νὰ φέρουν εἶπε χῶμα ἀπὸ μιὰ φουκτιὰ
σωρὸ νὰ κάμουν, κ' ἕνας ὑπερήφανος
ὑψώθη λόφος. Εὔθυμος ὁ βασιλεὺς
'μποροῦσε ν' ἀγναντεύεί τότ' ἀπὸ ψηλὰ
τὸν κάμπο-ποῦ λευκαὶ σκηναὶ ἐσκέπαζαν,
τὴν θάλασσα ποῦ τὰ καράβια σχίζουνε.
Κ' ἐγὼ λοιπὸν ἀπὸ μιὰ φούκτα μοναχὰ
ὡς φόρον τακτικὸν εἰς τὸ ὑπόγειον
προσφέρων, ἐσχημάτισα τὸν λόφον μου
καὶ ἐκ τοῦ ὕψους του νὰ βλέπω εἰμπορῶ
πᾶν ὅτι ἔχω εἰς τὴν ἐξουσίαν μου.
Καὶ τί δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μου;
Τὸν κόσμον ὡσὰν ἕνας δαίμων εἰμπορῶ
ἐγὼ νὰ διοικῶ!... Ἀρκεῖ νὰ ἤθελα
παλάτια ἔκτιζα· στοὺς μεγαλοπρεπεῖς
τοὺς κήπους μου νεράϊδες θὰ συναθροισθοῦν
φαιδραῖς, κ'αἱ μοῦσαι θὰ προσφέρουν εἰς ἐμὲ
τὸν φόρον των καὶ θὰ μὲ καταστήσωσι
σοφόν, ἡ δ' ἐργασία καὶ ἡ ἀρετὴ
τὴν ἰδικήν μου θὰ προσμένουν ἀμοιβήν.
Στὴν πρόσκλησίν μου μὲ ὑπακοήν, δειλόν,
αἱματωμένον θὲ νὰ σύρεται τὸ ἔγκλημα
τὸ χέρι μου νὰ γλείφῃ, καὶ τί σκέπτομαι
νὰ θέλῃ νὰ μαντεύσῃ εἰς τὰ μμάτια μου.
Τὸ πᾶν μὲ ὑπακούει, καὶ κανένα ἐγώ.
Τί ἄλλο νὰ ἐπιθυμήσω εἰμπορῶ;
Τὴν δύναμί μου ξεύρω. Εἶμ' ἀτάραχος.
Μὲ φθάνει τούτου μόνον ἡ συναίσθησις...

(Προσβλέπει τὸν θησαυρόν του).

Ὀλίγος φαίνεται· καὶ ὅμως πόσα δάκρυα
φροντίδες, ἀναθέματα, παράκλησαις,
τὸ βάρος του στοιχίζει! Βρίσκεται ἐδῶ
παληὸ δουβλόνι. Νάτο, νάτο! Σήμερα
μιὰ χήρα τῶφερε ἀφοῦ 'στὴν πόρτα μου
μέρα μισὴ μὲ τὰ παιδιά της στάθηκε
'στὰ γόνατα, μὲ θρήνους καὶ μὲ κλάματα.
Μεγάλη ἔπεφτε βροχὴ καὶ ἔπαυε
καὶ πάλι ἄρχιζε· ἀπὸ τὴ θέσι της
δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ ἡ ὑποκρίτρια.
Μποροῦσα νὰ τὴν διώξω μὰ ἐσκέφθηκα
πῶς τοῦ ἀνδρός της ἴσως χρέος μοῦφερε
γιατί δὲν θέλει νὰ ἐμβῇ 'στὴ φυλακή.
Καὶ τοῦτο; — τοῦτο μοῦ τὸ ἔφερ' ὁ Τιβώ.—
Ποῦ τῶβρε ὁ τεμπέλης, ὁ παμπόνηρος;
Θὰ τῶκλεψε—ὤ, χωρὶς ἄλλο· ἔπειτα
'στὴ λεωφόρο ἴσως, τὰ μεσάνυκτα
'στὸ δάσος... Ναί! Ἂν ἴσως τόσα δάκρυα
ἱδρῶτες τόσοι κ' αἵματα ποῦ χύθηκαν
δι' ὅ,τι κρύπτεται ἐδῶ, γιὰ μιὰ στιγμὴ
ἀπὸ τῆς γῆς τοὺς κόρφους ἐξεχείλιζαν,
κατακλυσμὸς ἐκ νέου θὰ ἐγίνετο
κ' ἐδῶ εἰς τὰ πιστά μου τὰ ὑπόγεια
θὰ ἐπνιγόμην ἄφευκτα. Ἀλλὰ καιρός!

(θέλει ν' ἀνοίξῃ τὸ κιβώτιον).

Κάθε φορὰ ποῦ θέλω τὸ σεντούκι μου
ν' ἀνοίξω, τρέμω, καὶ τὸ αἷμά μου αὐτὸ
ἀνάβει. Φόβος νἄνε; (ἅ, ποτέ! καὶ ποιὸν
ἐγὼ θὰ φοβηθῶ; τὸ ξίφός μου ἐδῶ
γιὰ τὸ χρυσάφι θ' ἀπαντήσῃ) ἡ καρδιὰ
μοῦ σφίγγεται εἰς αἴσθημα ἀλλόκοτο...
Ὁ ἄνθρωπος—μάς βεβαιοῦν οἱ ἰατροί—
'στὸν φόνον κάποιαν βρίσκει εὐχαρίστησιν.
Κ' ἐγὼ σὰν βάζω τὸ κλειδὶ 'στὴν κλειδωνιὰ
τὴν ἴδια εὐχαρίστησι αἰσθάνομαι,
'σὰν 'κείνους ποῦ 'στὸ θῦμα τὸ μαχαίρι τους
τὸ χώνουν. Ἅ, φρικτὸν ἀλλὰ κ' εὐχάριστον!

(ἀνοίγει τὸ κιβώτιον).

Ἰδοὺ ἡ εὐτυχία μου!

(Ρίπτει εἰς αὐτὸ τὰ χρήματα)

Πηγαίνετε·
σᾶς φθάνει· ἀρκετὰ τὸν κόσμο εἴδατε,
τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου τὰς ἀνάγκας του
ὑπηρετοῦντα· κοιμηθῆτ' ἐδῶ, δυνάμεως
κ' εἰρήνης ὕπνον, ὅπως οἱ θεοὶ αὐτοί
'στῶν οὐρανῶν τὰ βάθη ἀναπαύονται.
Πανήγυριν νὰ κάμω θέλω σήμερον:
ἐμπρὸς εἰς κάθε μου κιβώτιον
κερὶ θ' ἀνάψω καὶ 'στὴ μέση θὰ σταθῶ,
ἀφοῦ τ' ἀνοίξω ὅλα, καὶ θὰ χαίρωμαι
σοῦ λαμπεροὺς τοῦ θησαυροῦ μ' αὐτοῦ σωρούς.

(ἀνάπτει τὰ κηρία καὶ ἀνοίγει τὰ κιβώτια τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου).

Τί λάμψις μαγική! Ὦ, βασιλεύω, ναί!
ὦ, πόσον εἶνε εὐπειθὲς τὰ κράτος μου
τὸ μέγα! ἡ τιμὴ αὐτὴ κ' ἡ δόξα μου
καὶ κάθε εὐτυχία ἔγκειται 'ς αὐτό!
Ναί, βασιλεύω! Ὅμως ποιὸς κατόπιν μου
θὰ λάβῃ ταῦτα εἰς τὴν ἐξουσίαν του;
Αὐτὸς ὁ κληρονόμος μου ὁ σπάταλος
ὁ νέος ὁ ἀνόητος! Τὰ 'μμάτια μου
νὰ κλείσω μόλις καὶ εὐθὺς θὰ καταβῇ
'ς αὐτοὺς τοὺς θόλους τοὺς βωβοὺς καὶ ἥσυχους
μὲ νηστικοὺς ἕνα σωρὸ καὶ κόλακας,
κι' ἀφοῦ μοῦ κλέψῃ ἀπ' τὸ νεκρὸ τὸ σῶμά μου
τ' ἀχώριστα κλειδιά μου, μὲ περίγελο
θ' ἀνοίξῃ τὰ σεντούκια μου κι' ὁ θησαυρὸς
σᾶς τσέπαις τοῦ ταῖς τρύπιαις ταῖς ἁτλαζωταῖς
θὰ τρέξῃ. Τ' ἅγια κιβώτια αὐτὰ
θὰ σπάσῃ καὶ μ' αὐτὰ τὰ πλούτη μου
τοὺς χοίρους θὰ χορτάσῃ ὁ τρισάσωτος...
θὰ τὰ ξοδέψῃ... Καὶ μὲ τί δικαίωμα;
Τί μήπως χάρισμα τὰ νῦρα ὅλ' αὐτά,
ἢ σὰν τὸν χαρτοπαίκτη, ὅπου εὔκολα
σωροὺς μαζεύει, τὰ ἐκέρδισα; Καὶ ποιὸς
γνωρίζει, πόσα βάσανα, καϋμοὺς πικρούς,
περιωρισμένα πάθη, συλλογιαῖς βαρειαῖς,
φροντίδες τῆς ἡμέρας, νύκταις ἄγρυπναις
ἐστοίχισαν! Ἡ ἡ καρδιά μου ἐπέτρωσε,
θὲ νὰ μοῦ πῇ ὁ γυιός μου, καὶ δὲν εἰμπορῶ
ἐπιθυμία νἄχω;... Ἡ συνείδησις
δὲν μ' ἄγγιξε ποτέ μου. Ἡ συνείδησις
καρδία σπαραγμένη, ἄγριο θερό,
χρεωφειλέτης βάρβαρος, ἀπρόσκλητος
'στὸ σπίτι μέσα ξένος, σύντροφος κακὸς
ποῦ κάνει νὰ τὸν βαρεθῇς, συνείδησις
αὐτὴ ἡ γρηὰ στρίγγλα, ποῦ 'στὴν ὄψι της
τ' ἀστέρια χάνουν τὴ γλυκειὰ τὴ λάμψι τους
ὁποῦ τὰ μνήματα ἀνακατεύονται
καὶ τοὺς νεκροὺς των ἀπὸ μέσα διώχνουνε.
Ἄ, ὄχι, ὑπόφερε καὶ σὺ καθὼς ἐγὼ
νὰ κάμῃς χρήματα καὶ τότε βλέπομε
ἂν θὰ ζοδεύῃς ἔτσι εὔκολα, μωρέ,
ὅ,τι ἐγὼ μ' ἰδρῶτα κ' αἷμα ἀπόκτησα!
Ἂς εἰμποροῦσα ἀπὸ τ' ἀνάξια βλέμματα
νὰ κρύψω τὸ ὑπόγειο· ἂς ἦτο δυνατὸν
σὰν ἴσκιος νἄρθω ἀπὸ τὸν τάφο μου
κ' ἀπάνω 'στὰ σεντούκια μου νὰ 'κάθιζα
ἐδῶ σὰν σήμερα, κ' ἀπὸ τοὺς ζωντανοὺς
νὰ φύλαγα τὸν ὅλιο μου τὸ θησαυρό!.....

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

('Εν τῷ μεγάρῳ)

ΑΛΒΕΡΤΟΣ

Πιστεύσατ' ὑποφέρω, ἐξοχώτατε,
τὸ αἶσχος τῆς πικρᾶς πτωχείας πρὸ πολλοῦ.
Καὶ ἂν ἀνάγκη δὲν μ' ἐβιαζε ποτέ,
οὐδέποτε τὰ χείλη μου παράπονον
θὰ ἔλεγον 'ς τὸν πρίγκηπα.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Πιστεύω σε,
Ἱππότης εὐγενής, τοιοῦτος, οἷος σεῖς,
οὐδέποτ' αἰτιᾶται τὸν πατέρα του
χωρὶς ἀνάγκην. Ἐν τοσούτῳ ἥσυχος
νὰ μείνετε, καὶ χωρὶς θόρυβον ἐδῶ
θὰ φέρω καταμόνας τὸν πατέρα σας
καὶ θὰ τὸν συμβουλεύσω. Τὸν ἐκάλεσα.
Καὶ δὲν τὸν εἶδον πρὸ πολλοῦ. Τοῦ πάκπουμου
στενός του φίλος ἐχρημάτισέ ποτε.
Παιδίον, ἐνθυμοῦμαι, ἤμην ἔτι, καὶ
ἐπὶ τοῦ ἵππου του συχνὰ μ' ἐκάθιζε
κ' ἐσκέπαζε μὲ τὴν βαρειὰν ἀσπίδα του
ὡς ὑπὸ κώδωνα.

(παρατηρεῖ ἐκ τοῦ παραθύρου)

Τί, μήπως εἶν' αὐτός;

ΑΛΒΕΡΤΟΣ

Ἐκεῖνος, ναί, ἐκεῖνος, ἐξοχώτατε.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Πηγαίνετε 'ς ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον
θὰ σᾶς καλέσω.

(ὁ Ἀλβέρτος ἐξέρχεται· εἰσέρχεται ὁ Βαρῶνος)

Χαίρω, ἀκμαιότατον
καὶ ὑγειᾶ νὰ βλέπω τὸν βαρῶνόν μου.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Λογίζομ' εὐτυχὴς ποῦ ἔχω δύναμιν
τὰς προσταγὰς τοῦ Ἄρχοντος νὰ ἐκτελῶ.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Βαρῶνε, ἐπέρασε πολύς, πολὺς κιρὸς
ἀφότου δὲν σᾶς εἶδον. Μ' ἐνθυμεῖσθε;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Ναί,
αὐθέντα, ὅπως τώρα, πόσον ζωηρὸν
παιδίον εἴσθε τότε. Καὶ μοῦ ἔλεγεν
ὁ μακαρίτης πρίγκηψ, βλέπεις Φίλιππε,
—μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα μ' ἐκάλει πάντοτε·—
τί λέγεις; αἴ; κατόπιν εἴκοσι ἐτῶν
ἐσὺ κ' ἐγὼ θὰ εἴμεθα ἠλίθιοι
ἀπέναντι τοῦ νέου τούτου... δηλαδὴ
ἀπέναντί σας.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Καὶ τὴν γνωριμίαν μας

καὶ πάλιν τώρα θὰ ἀνανεώσωμεν.
Σεῖς τὴν αὐλήν μου τὴν ἐλησμονήσατε.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Αἴ, γέρων εἶμαι πλέον, ἐξοχώτατε,
οὐδόλως εἶμαι χρήσιμος εἰς τὴν αὐλήν.
Σεῖς εἰσθε νέος· εἰς ὑμᾶς εἶν' ἀρεστὰ
αἱ ἑορταὶ τὰ ἱπποδρόμια· ἐγὼ
δὲν εἶμαι πλέον δι' αὐτά· ἂν πόλεμον
μᾶς δώσῃ ὁ Θεός, εἶμ' ἕτοιμος εὐθὺς
σκιρτῶν ν' ἀναίβω πάλιν εἰς τὸν ἵππον μου·
ἀρκοῦσαν ἔχει δύναμιν ὑπὲρ ὑμῶν
το γηραιόν μου ξίφος ἡ παλάμη μου

ΠΡΙΓΚΗΨ

Γνωστή, βαρῶνε μ', εἶνε ἡ προθυμία σας.
Φίλος τοῦ πάππου μου ὑπήρξατέ ποτε
καὶ ὁ πατήρ μου σᾶς ἐσέβετο κ' ἐγώ,
γενναῖον καὶ πιστὸν ἱππότην πάντοτε
σᾶς ἐθεώρουν. Ἂς καθίσωμεν, ἀλλά,
βαρῶνε, τέκνα ἔχετε;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Ἕνα υἱόν.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Καὶ πῶς πλησίον μου νὰ μὴ τὸν βλέπω; Σεῖς
τὴν τύρβην τῆς αὐλῆς βαρύνεσθε, ἀλλὰ
'ς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν θέσιν του αὐτὸς
ἁρμόζει νὰ προσέρχηται εἰς τὴν αὐλήν.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Ὁ θορυβώδης βίος καὶ πολυτελὴς
οὐδόλως τὸν υἱόν μου τὸν εὐχαριστεῖ
Τὸ ἦθος ἔχει σκυθρωπόν, καὶ ἄγριον.
Περὶ τὸν πύργον κ' εἰς τὰ δάση πάντοτε
περιπλανᾶται ὡς ἡ νέα ἔλαφος.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Κακὸν
νὰ ἦνε ἄγριος. Τὸν συνειθίζομεν
ἀμέσως εἰς τὴν εὔθυμον αὐτὴν ζωήν,
χορούς, διασκεδάσεις, ἱπποδρόμια.
Εἰπέτε τον νὰ ἔλθῃ ἐδῶ· ὁρίσατε
ποσόν τι τοῦ υἱοῦ σας πρὸς συντήρησιν
ἀνάλογον πρὸς τὸν βαθμὸν καὶ τίτλον τού....
Συνοφρυοῦσθε;—πῶς; μὴ σᾶς ἐκούρασεν
ὁ δρόμος ἴσως;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Ὄχι, ἐξοχώτατε,
ὁ δρόμος, ἀλλὰ σεῖς μὲ ἐταράξατε.
Ἐνώπιον σας νὰ ἐξηγηθῶ δὲν ἤθελον·
Ἀλλ' ἤδη ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς εἰπῶ
πᾶν ὅ,τι ἐπεθύμουν νὰ ἀπέκρυπτον
διὰ τὸν υἱόν μου. Ἐξοχώτατε, ποσῶς
δὲν εἶνε κατὰ δυστυχίαν ἄξιος
τῆς εὐμενείας κ' ὑμετέρας προσοχῆς.
Εἰς ταπεινὰ πολλάκις παραπτώματα
κ' εἰς ἀταξίας τὴν νεότητα αὐτοῦ
διέρχεται.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Βαρῶνε, ἂν συμβαίνει αὐτὸ
διότι εἶνε μόνος; Εἶνε φανερόν,
ὅτ' ἡ ἀργία καὶ ἡ ἀπομόνωσις
τοὺς νέους καταστρέφουν. Στεῖλατε αὐτὸν
ἐδῶ, θὰ λησμονήσῃ εἶμαι βέβαιος
τὰς ἕξεις ὅσαι ἐγεννήθησαν ἐκεῖ
στὴν ἔρημον.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Συγγνώμην, ἐξοχώτατε,
ἀλλά, μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν δύναμαι
σ' αὐτὸ νὰ συναινέσω.....

ΠΡΙΓΚΗΨ

Ἀλλὰ διατί;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Συγγνώμην εἰς τὸν γέροντα....

ΠΡΙΓΚΗΨ

Τὸ ἀπαιτῶ:
Τὴν ἀφορμὴν εἰπέτε τῆς ἀρνήσεως.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Ὠργίσθην ἤδη κατ' αὐτοῦ.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Καὶ διατί;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Διὰ κακήν τού τινα πρᾶξιν.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Καὶ εἰς τί
συνίσταται ἡ πρᾶξις αὕτη; λέγετε.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Συγγνώμην, πρίγκηψ....

ΠΡΙΓΚΗΨ

Αἴ, πολὺ παράδοξον!
αἰσχύνεσθε νὰ τὸ εἰπῆτε;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Πρίγκηψ,... ναί...

ΠΡΙΓΚΗΨ

Ἀλλά, τί ἔπραξε λοιπόν;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Ἠθέλησε...
νὰ μὲ φονεύσῃ.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Νὰ φονεύσῃ! τότ' αὐτὸν
ὡς ἄθλιον κακοῦργον καὶ ἐλεεινὸν
εἰς δίκην παραδίδομεν.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Οὐδέποτε
θὰ καταγγείλω, καίτοι εἶμαι βέβαιος
ὅτι διψᾷ τὸν θάνατόν μου, μάλιστα
καὶ ὅτι ἐπειράθη ἔμαθον...

ΠΡΙΓΚΗΨ

Τί, τί;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Νὰ κλέψῃ...

(Ὁ Ἀλβέρτος ἐξορμᾷ τοῦ δωματίου)

ΑΛΒΕΡΤΟΣ

Ψεύδεσθε, βαρῶνε,

ΠΡΙΓΚΗΨ

Πῶς καὶ σὺ
ἐτόλμησες...

ΒΑΡΩΝΟΣ

Εἶσαι ἐδῶ!...Πῶς κατ' ἐμοῦ!..
τοιοῦτον λόγον, τοῦ πατρός σου, ἐξεστόμισες!..
Καὶ θὰ ψευσθῶ ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος
ἐγώ, ἢ δὲν εἶμαι ἱππότης πλέον, ἤ....

ΑΛΒΕΡΤΟΣ

Τὸ λέγω, ψεύστης εἶσθε.

ΒΑΡΩΝΟΣ

Καὶ ὁ κεραυνὸς
δὲν ἔπεσεν ἀκόμη, δίκαιε Θεέ!
Λοιπὸν ἰδού, τὸ ξίφος ἂς δικάσ' ἡμᾶς.

(Ρίπτει τὸ χειρόκτιον, ὁ υἱὸς σπεύδει καὶ ἀνεγείρει αὐτό)

ΑΛΒΕΡΤΟΣ

Ἰδοὺ τὸ πρῶτον δῶρόν σας· εὐχαριστῶ.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Τί εἶδον; Τί συνέβη ἐνώπιον ἐμοῦ;
Γιὸς νὰ δέχηται τὴν πρόσκλησιν πατρός!
Εἰς ποίαν ἐποχὴν σκληρὰν τὴν ἄλυσιν
περιεβλήθην τῶν Δουκῶν! Σιγήσατε:
Μωρέ, σὺ γέρον, καὶ σὺ σκύμνε τίγρεως!
Ἀρκεῖ. (Τῷ υἱῷ.) Τὸ ξίφος ρίψατε: καὶ δότε μοι
αὐτὸ (τῷ ἀφαιρεῖ τὸ χειρόκτιον).

ΑΛΒΕΡΤΟΣ (κατ' ἰδίαν)

Τί κρῖμα.

ΠΡΙΓΚΗΨ

Πόσον ἦτο πρόθυμος
νὰ κύψῃ καὶ τὸ λάβῃ! — Ὦ τὸ ἔκτρωμα!
Ἀπέλθετε καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου μὴ
τολμήσητε νὰ παρουσιασθῆτε πρὶν
σᾶς προσκαλέσω.

(Ὁ Ἀλβέρτος ἐξέρχεται).

Καὶ σύ, γέρον δυστυχῆ,
πῶς δὲν ἡσχύνθης;

ΒΑΡΩΝΟΣ

Πρίγκηψ, πρίγκηψ, σύγγνωθι!
Τὰ γόνατά μου τρέμουν, τρέμουν...νὰ σταθῶ
δὲν δύναμαι...ἐξασθενοῦν... ὤ, πνίγομαι!..
ὤ, τὰ κλειδιά μου!.. τὰ κλειδιά μου!..

ΠΡΙΓΚΗΨ

Ὤ, θεέ!
Ἀπέθανε! σκληρὸς αἰών! καρδίαι τρομεραί!

ΤΕΛΟΣ

(Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ) Α. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Η ΚΡΗΤΙΚΟΠΟΥΛΑ

(Κρητικὸν Διήγημα)

(Τέλος)

Τοῦτο ἀκριβῶς εἶνε τὸ μέρος ὁπόθεν ἠρχίσαμεν τὴν διήγησίν μας. Ἡ Μαριγὼ χωρὶς νὰ εἴπῃ οὐδὲν ἄλλο διῆλθε παρὰ τῷ Δημήτρῃ καὶ εἰσῆλθε διὰ τῆς ταπεινῆς θύρας ὁδηγοῦσα τὸν Γιάννην ἀπὸ τῆς χειρός, καὶ ἀκολουθουμένη εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑπὸ τῆς προμήτορός της καὶ τοῦ Δημήτρη. Αἱ γυναῖκες, κατὰ τὸ ἔθος τῆς Κρήτης, καθ' ὃ αὗται δὲν λαμβάνουσι ποτὲ μέρος εἰς τὰς σπουδαίας συνδιαλέξεις τῶν ἀρρένων μελῶν τῆς οἰκογενείας των, εἶχον ἐξέλθη ἐκ τοῦ θαλάμου ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ νέου στρατιώτου.

Ἡ γραῖα ἀκούουσα ἤδη τὴν ἀπόφασιν τοῦ Μιχαὴλ Γιάννη ἐξερράγη εἰς δάκρυα καὶ:

— Νὰ σ' ἀφήσω, γυιέ μου; Νὰ σ' ἀφήσω; Δὲν ἀπέθανεν ἡ ἀδελφή μου, ἡ κόρη μου, μὲ τὰ παιδιά της εἰς τὸ Ἀρκάδι; καὶ πρέπει νὰ σ' ἀφήσω καὶ ἐσὲ τὸ πρῶτό μου παιδὶ καὶ τὸ ὕστερνό μου; Τί χάρι ἔχουν τὰ γεράματά μου ὥστε νὰ ἐπιθυμῶ νὰ ζήσω;

Καὶ ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς θλίψεώς της ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐνῷ ἡ Μαριγὼ ἐξηκολούθησε νὰ ἵσταται ἄφωνος καὶ νὰ κρατῇ ἀπὸ τὴν χεῖρα τὸν περίφοβον Γιάννην.

— Μανούλα, εἶ..εν ὁ γέρων καπετάνιος τρυφερῶς ἀλλ' ἀποφασιστικῶς. Μανούλα πρέπει νὰ πᾷς μὲ τὸν Δημήτρη. Ἡ Μαριγὼ ἔχει ἀνάγκην νὰ εἶσαι μαζύ της. Τί καλὸ θαρρεῖς πῶς μπορεῖ νὰ μοῦ κάμῃ νὰ ἰδῶ τὰ ἄσπρα σου μαλλιά νὰ τὰ βριζουνε κακούργου χέρια; Πήγαινε! αὐτὴ εἶνε ἡ θέλησίς μου. Ὁ Μιχαὴλ Γιάννης δὲν φοβᾶται ν' ἀποθάνῃ μόνος.

Αἱ θελήσεις τοῦ Μιχαὴλ Γιάννη ποτὲ δὲν ἐπέτρεπον ἀντιρρήσεις καὶ ἡ γραῖα ἠρκέσθη νὰ ἑνώσῃ τὰς χεῖρας ἀπελπιστικῶς καὶ νὰ κλαύσῃ.

— Παρηγορήσου, μανούλα, παρηγορήσου. Ἡ Μαριγὼ καὶ ὁ Γιάννης θὰ εἶνε μαζύ σου. Ἴσως σεῖς ποῦ φεύγετε μὲ δάκρυα νὰ γυρίσετε ὀγρήγωρα χαρούμενοι, καὶ ἴσως ἰδῆτε νὰ κάθωνται γύρω εἰς τὸ μνῆμα τοῦ Γιάννη οἱ ἐλευθεραὶ τῆς Κρήτης καὶ νὰ ψάλλουν τὸν εὐχαριστήριον ὕμνον των. Μαριγὼ γιὰ τί στέκεις μακρυά; Γιάννη ἔλα ἐδῶ, παιδί μου! Τί μὲ φοβᾶσαι;

Ἡ Μαριγὼ ἀκούσασα τὰς λέξεις ταύτας ὥθησε τὸν ἀνυπομονοῦντα Γιάννην πρὸς τὰ πρόσω ἀλλ' αὕτη δὲν ἐκινήθη ἐκ τῆς θέσεώς της. Ὁ γέρων καπετάνιος ἤρξατο νὰ θεωρῇ μελαγχολικῶς τὸν οὕτω πλησιάσαντα υἱόν του καὶ τέλος σύρων αὐτὸν ἔθεσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῷ εἶπε:

—Τί θὰ κάμῃς, Γιάννη, ἅμα μεγαλώσῃς;

— Θὰ πολεμήσω μὲ τοὺς Τούρκους, ἀπήντησεν ἑτοίμως τὸ παιδίον.

Ἀκτὶς χαρᾶς ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ καπετάνιου ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει τοῦ παιδίου.

— Πάρε τὸ παιδί, Μαριγώ, καὶ μὴ λησμονήσῃς ποτὲ πόσον τὸ ἀγαποῦσα, εἶπεν ὁ Μιχαὴλ Γιάννης ἀφίνων τὸ παιδίον καὶ παρατηρῶν μετ' ἐκπλήξεως τὴν θυγατέρα του.

Ἀλλ' ἡ Μαριγὼ ἀπωθοῦσα ἐλαφρῶς τὸν πλησιάσαντα αὐτὴν Γιάννην, ἐνῷ ἐλάμβανε τὸ ἄκρον τῆς ἐσθῆτός της, ἐψιθύρισε.

— Πήγαινε εἰς τὴν μάμμην σου, Γιάννη. Καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἔσπευσε πρὸς τὸν πατέρα της καὶ προσέθηκε διὰ καθαρᾶς φωνῆς:

— Πατέρα, ἡ Μαριγὼ ἡ κόρη σου θὰ μείνῃ μαζύ σου ἕως τὸ τέλος.

Ὁ Μιχαὴλ Γιάννης ἐξεπλάγη. Αἱ τοσοῦτον ἀποφασιστικῶς προφερθεῖσαι λέξεις αὗται τῷ ἐφάνησαν ὅτι ἦσαν ἡ ἠχὼ τῆς ἰδίας του φωνῆς ὁποία ἦτο ἄλλοτε. Οἱ ὀφθαλμοί του προσηλώθησαν πλήρεις θαυμασμοῦ, ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς καὶ εὐθείας κόρης, ἥτις ἵστατο ἐνώπιόν του ἄφωνος καὶ ἀκίνητος. «Ἡ Μαριγὼ ἡ κόρη σου!» Ἡ γέννησις κόρης ὑπῆρξεν εἰς τὸν Σφακιώτην καπετάνιον αἰτία μεγάλης δυσαρεσκείας. Ἂν ἀμέσως μετὰ ταῦτα συνέβαινε ν' ἀποκτήσῃ υἱούς, ἴσως θὰ ἐμετριάζετο ἡ δυσαρέσκεια, ἣν ἠσθάνθη ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι ὅτι τὸ πρῶτον αὐτοῦ τέκνον ἦτο κόρη. Ἀλλὰ πολλὰ παρῆλθον ἔτη καὶ ἡ Μαριγὼ ἐξηκολούθησε νὰ εἶνε τὸ μόνον του τέκνον.

Ὁ πατὴρ δὲν ἠυχαριστεῖτο βλέπων τὴν εὔρωστον ἀνάπτυξιν τῆς αὐξανούσης κόρης οὔτε ἔχαιρε διότι αὕτη ἐκληρονόμει ἅπασαν τὴν καλλονὴν τῶν ὀρεινῶν. Τί ἄλλο ἦτο ἡ καλλονὴ διὰ τὰς θυγατέρας τῆς Κρήτης εἰμὴ αἰτία φόβων; Οὕτως ἐν ὅσῳ ἔβλεπε τὴν Μαριγὼ ἐνώπιόν του καταγινομένην εἰς τὰς οἰκιακὰς αὐτῆς ἐνασχολήσεις, κλώθουσαν ἢ ὑφαίνουσαν ἢ βόσκουσαν ἢ συναθροίζουσαν τὰ χόρτα, ἅτινα μαγειρευόμενα δι' ἐλαίου καὶ τρωγόμενα μετὰ κριθίνου ἄρτου, ἀποτελοῦσι τὸ κυριώτερον φαγητὸν τῆς πατρίδος της, ἡ καρδία τοῦ πατρὸς δὲν ἐπαλλεν ἐξ ὑπερηφανείας διὰ τὴν χάριν μεθ' ἧς ἐξετέλει πάντα ταῦτα.

Τὸ πρωτότοκον τέκνον, τὸ μόνον τέκνον τοῦ Μιχαὴλ Γιάννη τοῦ περιφήμου Σφακιώτου καπετάνιου ἦτο κόρη! — κόρη ἥτις δὲν ἠδύνατο οὔτε ὅπλα νὰ φέρῃ κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος της, οὔτε νὰ συνεχίσῃ τὴν γραμμὴν τῆς οἰκογενείας της. Συνεπῶς ἡ Μαριγὼ λαμβάνουσα ἐλάχιστα δείγματα πατρικῆς ἀγάπης, ηὔξανεν ὡς τὰ ἄγρια ἄνθη, ἅτινα φύονται καὶ θάλλουσιν ἐπὶ τῶν βράχων ἄνευ καλλιεργείας, χωρὶς οὐδεὶς νὰ μεριμνᾷ περὶ αὐτῶν καὶ χωρὶς φαινομενικῶς ν' ἀπολαμβάνωσιν οὔτε αὐτὴν τὴν δρόσον τοῦ οὐρανοῦ, μέχρι τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας της, ὅτε τέλος ὁ πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμητὸς καὶ προσδοκώμενος υἱὸς ἐγεννήθη. Καίτοι ἡ χαρὰ τοῦ Μιχαὴλ Γιάννη διὰ τὸ εὐτυχὲς συμβὰν ἐπεσκιάσθη κἄπως ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τῆς μητρός, ἡ θλῖψις του ἐπὶ τῷ δυστυχήματι δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ἡ μήτηρ του καὶ ἡ Μαριγὼ ἤρκουν ἵνα ἀναπληρώσωσι τὴν ἐκ τοῦ οἴκου ἔλλειψιν τῆς γυναικὸς καὶ ν' ἀναβρέψωσι τὸν μικρόν του Γιάννην· ἡ δὲ Κρήτη οὕτως ἀπέκτα εἰσέτι ἕνα υἱόν. Καὶ ἤδη, ὅτε τὸ πρῶτον, ἐνῷ ὁ θάνατος προσήγγιζεν, εἶδε καὶ ἤκουσε τὴν ἠμελημένην θυγατέρα του νὰ λέγῃ τὰς λέξεις: «Ἡ Μαριγὼ ἡ κόρη σου», ὁ Μιχαὴλ Γιάννης ἀνεγνώρισε τὸ ὑπερήφανον πνεῦμά του ἐν αὐταῖς καὶ μὲ καρδίαν σκιρτῶσαν ἐκ χαρᾶς ἐψιθύρισεν ἐκτείνων τὰς χεῖράς του πρὸς αὐτήν·

— Μαριγώ, κόρη μου.

Ἡ Μαριγὼ ἐποίησεν ἅλμα πρὸς τὰ πρόσω καὶ:

— Πατέρα μου, ἔκραξε γονυπετοῦσα καὶ ἀσπαζομένη τὰς τεταμένας κατεσκληκυίας χεῖράς του. Πατέρα μου, ἄφησέ με νὰ μείνω μαζύ σου. Θὰ σοῦ δείξω πῶς εἶμαι ἀληθινὰ κόρη σου.

Ὁλόκληρον τὸ σῶμα τοῦ πατρός της ἐκλονίσθη πρὸς στιγμήν, ὡς εἰ ὑπὸ παροδικοῦ σπασμοῦ· κατόπιν ἀναλαμβάνων δι' ἐπιμόνου προσπαθείας τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ κράτος εἶπε διὰ ταπεινῆς μὲν φωνῆς, ἀλλὰ διατηρούσης ἅπαντα τὸν ἐπιτακτικὸν τόνον τῶν παλαιῶν ἡμερῶν.

— Δημήτρη, ἡ κόρη μου ἡ Μαριγὼ θὰ μείνῃ ἐδῶ.

Εἰς μάτην ἐγονυπέτησεν ὁ Δημήτρης, εἰς μάτην ἀπετάθη πρὸς τὴν Μαριγὼ διὰ νεύματος. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο ἐστραμμένον ἀλλαχοῦ καὶ ὁ Μιχαὴλ Γιάννης, ὑψῶν τὴν χεῖρα, ἔδειξε τὸν Γιάννην καὶ τὴν κλαίουσαν μητέρα του καὶ τοῖς ἔνευσε ν' ἀπέλθωσιν. Ἡ κόρη δὲν ἐτόλμησε νὰ ρίψῃ οὔτε ἓν βλέμμα ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τὸν ἐραστήν της, οὔτε προέφερε λέξιν εἰς ἀπάντησιν τῆς σπαραξικαρδίου κραυγῆς του «Μαριγώ»! ὅτε ὑπακούων εἰς δεύτερον νεῦμα τοῦ καπετάνιου ἔλαβε τὸν Γιάννην εἰς τὸν ἕνα βραχίονα διὰ δὲ τοῦ ἄλλου ὑπεβάσταζε τὴν ἀπέλπιδα γραῖαν ἐνῷ ἐξήρχετο. Ἀλλ' ἤκουσεν, ὄχι ἐμέτρησε, τοὺς δούπους τῶν βημάτων των ἐφ' ὅσον ἐχάνοντο ἐν τῇ ἀποστάσει. Ἠκροάσθη μετὰ προσοχῆς ἵνα ἀκούσῃ καὶ τὸν ἐλάχιστον κρότον τῶν ὑπὸ τὰ βήματά των συγκρουομένων λιθαρίων καὶ τὸν θόρυβον τῆς πτώσεως ποῦ σμικροτέρου τεμαχίου βράχου ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν χαράδραν καὶ ἤρχισαν νὰ διέρχωνται τὴν ἀτραπόν· μόνον δὲ ὅταν τὸ ἐξησκημένον οὖς της δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ οὐδέν, πλὴν τοῦ θροῦ τῶν φύλλων καὶ τοῦ ψιθύρου τοῦ ἀνέμου, ὅστις τὰ ἐκίνει, ὕψωσε τὴν κάτω νεύουσαν ἕως τότε κεφαλήν της καὶ εἶπε:

— Πατέρα, εἴμεθα μόνοι!..

—Νάχῃς τὴν εὐχὴ τοῦ θεοῦ, Μαριγώ, κόρη μου, ἐψιθύρισεν ὁ καπετάνιος ἐν μεγάλῃ συγκινήσει.

Βαθεῖα καὶ παρατεταμένη σιγὴ ἐπηκολούθησε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας αἱ χεῖρες τοῦ πατρὸς ἔμενον ἠνωμέναι ἐντὸς τῶν τῆς θυγατρός του. Ἡ Μαριγὼ διέκοψε τὴν σιγὴν δεικνύουσα τὴν ζώνην του, ἥτις πλήρης πιστολίων καὶ ἐγχειριδίων ἔκειτο ἐπὶ τοῦ παρ' αὐτὸν τάπητος καὶ λέγουσα:

— Πατέρα, ἴσως μᾶς χρειασθοῦν αὐτά. Ἂν οἱ ἐχθροί μας ἔλθουν νὰ μᾶς ζητήσουν ἕως ἐδῶ δὲν θὰ τοὺς ἀφίσωμεν νὰ μᾶς σφάξουν καθὼς τὰ φοβισμένα ἀγριοκάτσικα τῶν βουνῶν μας. Ἂν μᾶς πιάσουν εἰς τὴν παγίδα θὰ ἀποθάνωμεν σὰν Σφακιώταις, πατέρα, μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰ χέρια μας. Ταῦτα εἰποῦσα ἀνεπήδησε καὶ λαμβάνουσα δύο πιστόλια τὰ ἔθεσεν εἰς τὴν ὀσφύν της ἐν ᾧ συγχρόνως ἔκρυπτε μάχαιραν εἰς τὰς πτυχὰς τῆς ἐσθῆτός της.

—Θ' ἀποθάνωμεν 'σὰν Σφακιῶται, πατέρα, εἶπε πάλιν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἤστραψαν καὶ αἱ παρειαί της ἐγένοντο καταπόρφυροι.

— Ναί, Μαριγώ, σὰν Σφακιῶται ἀπήντησεν ὁ πατήρ· ἀλλ' εἶχε παρέλθει ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ θέα ξίφους ἢ πιστολίων ἔφερεν ἀστραπὰς εἰς τοὺς ἤδη χαυνουμένους ὀφθαλμοὺς τοῦ γέροντος Μιχαὴλ Γιάννη· ἡ μορφὴ τοῦ καπετάνιου ἐλάμβανε πολὺ διάφορον ὄψιν καὶ ἡ ἔκφρασις ἡσύχου ἀγαλλιάσεως ἀντικαθίστα βαθμηδὸν τὴν παλαιὰν δραστηριότητα καὶ τὸ ἀρειμάνιόν του ὕφος.

— Ἄνοιξε τὰ παράθυρα, Μαριγώ· θέλω νὰ ἰδῶ ἀκόμη μιὰ φορά, πρὶν ἀποθάνω τὸν ἥλιον τῆς Κρήτης.

Ὅταν ἡ Μαριγὼ ἠνέωξε τὰ παράθυρα, ἅτινα ἐτηροῦντο κλειστὰ ἵνα μετριάζωσι τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, καὶ ἅμα τὸ χρυσοῦν φῶς ἐπλήρωσε τὸν θάλαμον διὰ τῆς λάμψεώς του, ὁ Μιχαὴλ Γιάννης καὶ πάλιν ἐξέτεινε τὰς χεῖράς του.

— Πατρίδα μου, ὡραία μου πατρίδα, ἀνέκραξεν, ἕως πότε, ἕως πότε...

Αἱ χεῖρές του ἔπεσαν βαρεῖαι ἐπὶ τῆς στρωμνῆς καὶ ἐξηντλημένος ἐκ τῶν πρὸ ὀλίγου συμβάντων, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὸν ὕπνον, ὅστις εἶνε πολλάκις ὁ καταπραϋντικὸς προάγγελος τοῦ θανάτου. Ἡ δὲ Μαριγὼ ἀθορύβως καθήσασα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προσήλωσε τὸ θλιβερὸν ἀλλ' ἄδακρυ βλέμμα της ἐπὶ τῆς ταχέως ἀλλοιουμένης μορφῆς τοῦ θνήσκοντος πατρός της, καὶ δὲν τὸ ἔστρεφεν ἀλλαχοῦ εἰμὴ μόνον ἵνα θεωρήσῃ πρὸς στιγμὴν τὸν δύοντα ἥλιον ἢ ἵνα ἴδῃ ἐκ τῆς ἠνεωγμένης θύρας τῆς δεσποζούσης ἐπὶ τῆς χαράδρας καὶ τῆς ἀτραποῦ, ἐνῷ ἡ χεὶρ της ἔμενεν ἐπὶ τῶν εἰς τὴν ζώνην της πιστολίων.

Τὸ λυκόφως δὲν ἐξακολουθεῖ ἐπὶ πολὺ ἐν Κρήτῃ. Ὅταν ὁ ἥλιος δύσῃ ἅπαξ ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα, αἱ σκιαὶ τῆς νυκτὸς ἐπέρχονται καὶ περιβάλλουσι τὴν γῆν μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Καὶ ἤδη ἡ γενομένη σκοτία, ἡ βαθεῖα σιγή, καὶ ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐπικρατοῦσα κατήφεια τῆς φύσεως, προὐξένησαν εἰς τὴν κόρην πολὺ μεγαλείτε-

ρον αἴσθημα φόβου ἢ ὁ προσεγγίζων θάνατος. Οὐδεὶς ἦχος ποιμενικοῦ αὐλοῦ, οὐδὲν βέλασμα τοῦ ἀκολουθοῦντος αὐτὸν ποιμνίου ἠκούετο. Ἄλλοτε ἦτο τόσον σύνηθες τὸ τοιοῦτον κατὰ τὰς πρώτας ὥρας τῆς ἑσπέρας. Τὸ πᾶν ἤδη σιωπηρὰ ἐρημία. Οὕτως ἡ Μαριγὼ φρικιάσασα ἠγέρθη καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν καὶ τὰ παράθυρα.

Ὁ Μιχαὴλ Γιάννης ἐκοιμᾶτο εἰσέτι καίτοι ἡ ἀναπνοή του καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κοπιώδης. Δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο φῶς ἐντὸς τοῦ θαλάμου ἐκτὸς ἐκείνου, ὅπερ διέχεε τὸ συνεχῶς καῖον πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Θοεμήτορος κανδύλιον. Ἡ Μαριγὼ διώρθωσε τὴν θρυαλλίδα καὶ ἤρχισε νὰ ἀπαγγέλῃ χαμηλοφώνως τὴν ἐσπερινὴν προσευχήν. Ὅταν αἱ τελευταῖαι λέξεις «*Φίλε τῶν ἀνθρώπων πρὸς σὲ κράζομεν*» ἔσβυσαν ἐπὶ τῶν χειλέων της, ὕψωσε τὴν κεκλιμένην κεφαλήν της καὶ στρέφουσα αἴφνης αὐτὴν πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἔκειτο ὁ πατήρ της, παρετήρησεν ὅτι ἦτο ἔξυπνος καὶ ὅτι τὴν παρετήρει 'δι' ἀνοικτῶν καίτοι τεθολωμένων ὀφθαλμῶν. Μικρὸν ρεῦμα ἀέρος γεννηθὲν ὡς ἐκ τῆς κινήσεως τῆς ἐσθῆτός της, νύζησε τὴν φλόγα τοῦ ἀνάπτοντος κανδυλίου, ἥτις διεχύθη ἐπ' αὐτῆς πρὸς στιγμὴν καὶ τὴν ἐφώτισεν. Εἰς τὴν ἐκλείπουσαν ὅρασιν τοῦ θνήσκοντος ἡ μορφὴ τῆς θυγατρός του καὶ ἡ τῆς εἰκόνος πρὸ τῆς ὁποίας αὕτη ἵστατο κατ' ἀρχὰς ἐσυγχίσθησαν καὶ ἀπετέλεσαν ἀόριστόν τι, ὅπερ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔλαβε τὸ σχῆμα οὐρανίας ὀπτασίας. Καὶ κραυγὴ ἐκστάσεως διαφυγοῦσα αὐτὸν διέκοψε τὴν σιγήν:

— Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ἦλθες νὰ σώσῃς τὴν Κρήτην σου;

— Εἶμαι ἐγώ, πατέρα, εἶπεν ἡ Μαριγὼ ρίπτουσα τοὺς βραχίονάς της πέριξ του, ἐνῷ οὗτος εἰς μάτην προσεπάθει νὰ ἐγερθῇ. Εἶμαι ἐγώ....

Ἀλλ' ὁ Μιχαὴλ Γιάννης δὲν τὴν ἤκουσε· μειδίαμα ἐφώτισε τὸ πρόσωπόν του, καὶ τὸ βαρὺ σῶμά του, ὅπερ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἦτο ἄπνουν!

Ἦτο μόνη μετὰ τοῦ θανάτου, μόνη μετὰ τοῦ πατρός της ἐπὶ τῆς μονήρους ράχεως τοῦ ὄρους, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κλαύσῃ· τὰ δάκρυα εἶχον ἀποξηρανθῆ εἰς τὴν πηγήν των.

— Δὲν θὰ ἔλθῃ κανεὶς ἀπ' ἐδῶ; ἠρώτησε τὴν σιγήν. Δὲν θὰ ἔλθῃ κανεὶς πτωχὸς ὁδοιπόρος φεύγων, διὰ νὰ σωθῇ νὰ μείνῃ ἐδῶ ὀλίγην ὥραν καὶ ὅστις μὲ βοηθήσῃ νὰ θάψω τὸν πατέρα μου; Δὲν θὰ ἔλθῃ κανείς; Ἐνῷ δὲ παρήρχοντο αἱ ὧραι ἐψιθύριζε: Δὲν εἶνε καλλίτεροι οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοῦτο;

Ἠνέῳξε τὴν θύραν καὶ τὸ παράθυρον. Τί ἠδύνατο νὰ φοβηθῇ ἐκ τοῦ σκότους; Ἔξω τοὐλάχιστον ὑπῆρχε ζωή! Ἐνέτεινε τοὺς ὀφθαλμούς της ἵνα διακρίνῃ νυκτόβιόν τι πλάσμα καὶ τὰ προσεκτικὰ ὦτά της ἠκροάσθησαν αἴφνης τοῦ ἠρέμου πτερυγίσματος γλυκὺς περιπταμένης πρὸς ἀναζήτησιν λείας. Καὶ ταύτην ἤδη ἦτο ἕτοιμος νὰ δεχθῇ ὡς φίλην, σύντροφον καὶ οὐχὶ ὡς πτηνὸν κακοῦ οἰωνοῦ. Τί ἐσήμαινον οἱ οἰωνοὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅτε ἡ δυστυχία ἦτο πλήρης; Εἶχεν ἀνάγκην συντρόφου ζῶντος, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ αἰσθανθῇ ἄλγος καὶ ἐννοῇ τὰ δεινά. Ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ ἐξυπνήσῃ τὰ κοιμώμενα πρόβατα, νὰ καθήσῃ πλησίον των, νὰ τὰ ἐναγκαλισθῇ καὶ νὰ τοῖς εἴπῃ τὴν ἀγωνίαν ἣν ἠσθάνετο, ἀγωνίαν ἥτις συγκρατουμένη καὶ ἄδακρυς ἠπείλει νὰ τὴν θανατώσῃ· ἀλλ' ἠδύνατο, ἐτόλμα νὰ ἀφήσῃ μόνον τὸν νεκρὸν πατέρα της; Ὄχι, ἔπρεπε νὰ τὸν φυλάττῃ μέχρι τῆς ἡμέρας καὶ τότε νὰ σκάψῃ μόνη τὸν ἀβαθῆ τάφον του καὶ νὰ γίνῃ αὐτὴ μόνη ἱερεὺς καὶ πενθοῦσα. Οὕτως ἔστη εἰς τὴν ἀνοικτὴν θύραν καὶ δὲν ἔφυγεν ἐκεῖθεν ἐπὶ πολλὰς μακρὰς ὥρας. Ἐνίοτε ὁ ψόφος τῶν κινουμένων κλάδων τὴν ἔκαμνε νὰ θέτῃ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὅπλων της, καὶ συσφίγγουσα τὰ χείλη νὰ θεωρῇ κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν ἀτραπόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐχθρὸς ἤρχετο νὰ ταράξῃ τὴν φυλακήν της. Τέλος αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ἤρξαντο νὰ φωτίζωνται ὑπὸ ἀμυδρᾶς γραμμῆς φωτὸς καθ' ὅσον ἡ ὁμίχλη διεσκεδάζετο. Ἡ ἀνατολὴ ἄλλης ἡμέρας ἦτο ἐγγὺς καὶ ἡ καταθλίψις τῆς καρδίας της ἤρξατο νὰ ἐλαττοῦται.

Ὤφειλε νὰ περατώσῃ τὸ ἔργον, ὅπερ εἶχε πρὸ αὐτῆς: νὰ θάψῃ τὸν πατέρα της πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Ἔρριψε ταχὺ βλέμμα πρὸς τὴν χαράδραν, ἧς αἱ γραμμαὶ μόλις καθίσταντο ἤδη ὁραταί. Ἀλλὰ τί ἦσαν αἱ σκιαὶ ἐκεῖναι αἵτινες ἐφαίνοντο ὡς κηλίδες ἐπ' αὐτῆς; Ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ στενοῦ ἀνοίγματος δι' οὗ διεφαίνετο ἡ ἀτραπός. Ἦσαν αἱ κινούμεναι ἐκεῖναι σκιαὶ μορφαὶ ἀνθρώπων προχωρούντων; Πρό τινων ὡρῶν θὰ τὴν κατελάμβανεν ἀόριστος φρίκη, ἀλλ' ἤδη στενάξασα ἀνέκραξεν: «Ἐτελείωσε» καὶ ἐνῷ ἡ ἀριστερά της χεὶρ ἐδράττετο τοῦ ἐγχειριδίου της ἡ δεξιά της ὕψου τὸ πιστόλιον καὶ ἡτοιμάζετο νὰ σκοπεύσῃ. Ἐπὶ στιγμάς τινας ἔστη ἄπνους καὶ περιμένουσα· εἶχεν ἀκούσει φωνὰς καὶ κραυγάς. Ἤκουσεν ὀρθῶς; Τί ἦσαν αἱ λέξεις ἃς ἡ πρωϊνὴ αὔρα τῇ ἔφερε;

«Χριστιανοί, ἀδελφοί!»

Μήπως ἦτο ἀπάτη καὶ παγὶς τοῦ ἐχθροῦ; Ἡ χεὶρ της ἀπώλεσε τὸ σθένος της καὶ ἤρξατο νὰ τρέμῃ.

«Χριστιανοί, ἀδελφοί!» καὶ πάλιν ἠκούσθη ἡ φωνὴ κράζουσα καὶ ἐνῷ τὰ ὅπλα ἔπιπτον ἐκ τῶν χειρῶν της ἡ Μαριγὼ ἀφῆκε κραυγήν:

— Ὁ Δημήτρης, εἶπε· καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Οἱ «χριστιανοὶ» ἔθαψαν τὸν καπετάνιον ὑπὸ τὴν δρῦν ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου. Ἱερεύς τις, ἐκ τῆς παρὰ τοὺς πρόποδας μονῆς, ἐν ᾗ προσωρινῶς ἔμεινεν ὁ Γιάννης καὶ ἡ γραῖα μήτηρ τοῦ Μιχαὴλ Γιάννη, ὅστις τοὺς συνώδευεν ἀπήγγειλε τὰς εὐχὰς τῆς ταφῆς.

Κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας πλῆθος φυγάδων ἐπεβιβάσθη ἐπὶ πλοίου μέλλοντος νὰ τοὺς μετακομίσῃ εἰς Πειραιᾶ.

— Μαριγοῦλα, εἶπεν ὁ Δημήτρης ἀποχωριζόμενος αὐτῆς, καὶ ἤδη τὸ πρῶτον καλῶν αὐτὴν διὰ τοῦ θωπευτικοῦ τούτου τρόπου. Μαριγοῦλα, ὅταν καὶ πάλιν ἔλθω νὰ σὲ εὕρω, ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ δὲν θὰ μὲ περιφρονήσῃς. Δὲν εἶνε ἔτσι;

Ἡ καρδία τῆς κόρης ἦτο πολὺ πλήρης ἵνα δύνανται τὰ χείλη της νὰ λαλήσωσιν· ἀλλ' ὑψοῦσα τοὺς δακρύοντας ὀφθαλμούς της εἰς τοὺς ἰδικούς του ἔθεσε τὰς χεῖράς της ἐντὸς τῶν χειρῶν τοῦ Δημήτρη.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Α. Ἀμπάτη)

E. M. Edmonds

* * *

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

Μυθιστορία

(Συνέχεια)

Τί ἐσήμαινον οἱ λόγοι τῆς μαρκησίας; Ἤθελον αὕτη ἐμμέσως νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων του; ἢ ἐπεθύμει νὰ τῷ ὑποδείξῃ ὅτι δὲν ἠγνόει τὰς μετὰ τῆς Συλβίας σχέσεις του; ἢ ἁπλῶς τέλος ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματός της, τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς της ἐπὶ τῇ παραμονῇ τῆς μεγάλης ἡμέρας τοῦ Πάσχα; Ἴσως ἐνυπῆρχέ τι ἐξ ὅλων τούτων τῶν αἰτίων, ἅτινα τῇ ἐνέπνευσαν τὸ διάβημα τοῦτο τὸ τόσῳ παράδοξον καὶ συνάμα τόσῳ συγκινητικόν.

Ἀποφασίσας νὰ τηρήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του ὁ Ραϋμόνδος ἠρώτα ἑαυτὸν ἐν ἀμηχανίᾳ πῶς ἠδύνατο νὰ αἰτιολογήσῃ τῇ Συλβίᾳ τὴν ἀπουσίαν του. Νὰ τῇ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν τῷ ἐφαίνετο ἄτοπον· ἦτο προδοσία ἀπέναντι τῆς μαρκησίας, ἀλλ' ἦτο καὶ ἔλλειψις συζυγικῆς λεπτότητος. Νὰ ὁμολογήσῃ εἰς ἄλλην τὴν παρόκλησιν ταύτην, ἥτις περιεῖχε τὴν ἀπόρρητον ἀδυναμίαν καρδίας γυναικός· ὄχι δὲν ἠδύνατό ποτε νὰ πράξῃ τοῦτο.

Ἐξ ἄλλου πρὸς τί νὰ ἀνησυχήσῃ τὴν φίλην του διὰ τῆς σκέψεως τῆς ζηλοτυπίας καὶ τῶν πόνων τῆς ἀντιζήλου της, διὰ τοῦ φόβου ἴσως τῶν προσπαθειῶν, ἃς αὕτη ἤθελε καταβάλλῃ ὅπως χωρίσῃ τὸν ἕνα ἀπὸ τοῦ ἄλλου; Δὰ παντὸς τρόπου ὤφειλε νὰ σιωπήσῃ.

Θέλων ὅμως νὰ τὴν εἰδοποιήσῃ τῇ ἔγραψε μόνον τὰς λέξεις ταύτας:

«Μὴ μὲ περιμένῃς· δὲν δύναμαι νὰ ἔλθω· φαντάσθητι πόσον τοῦτο μὲ λυπεῖ.»

Οὐδεμία ἐξήγησις. Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν μέλλων νὰ ἀπουσιάσῃ, δὲν ἔλεγε τί τὸν ἐκράτει παρ' αὐτῷ, ἢ τὸν ἐκάλει ἀλλοῦ.

Εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας τὰς βραχείας ὡς τηλεγράφημα καὶ αἵτινες ἐφαίνοντο γραφεῖσαι ἵνα ἀναγνωσθῶσι καὶ παρ' ἄλλων, ἡ Συλβία τεταραγμένη, ἐζήτησε ματαίως τὴν μυστηριώδη ἐκείνην ἔννοιαν, ἥτις εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἡ ψυχὴ τῶν πραγμάτων, προσπαθοῦσα ματαίως νὰ ἀνακαλυψῃ ποία αἰτία ἄγνωστος τὸν ἐκράτει μακρὰν αὐτῆς, ὁποῖον κώλυμα τῷ εἶχεν αἴφνης παρουσιασθῆ.

Πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθη ἂν ἔπρεπε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας, εἰς μίαν ἐκ τῶν προλήψεων ἐκείνων, ἃς γεννᾷ ἐν τῇ αὐστηρᾷ συνειδήσει καλός τις λογος ριφθεὶς καταλλήλως, ἀκρόασις ἑνὸς κηρύγματος, ἀνάγνωσις βιβλίου ἢ καὶ ἁπλῆ τις σκέψις. Ὁ Θεὸς λοιπὸν θὰ τῇ τὸν ἐζήτει; Ἡ σκέψις αὕτη τὴν κατέστησε περιδεῆ· δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ τὸν ἀποδώσῃ εἰς Αὐτόν.

Διῆλθε τὴν νύκτα ἄυπνος ἀνυπομονοῦσα περὶ τῆς ὥρας τῆς συνήθους του ἐπισκέψεως. Τὴν ἑπομένην θὰ ἐμάνθανε....

Ἦλθεν ὡς πάντοτε, καὶ ὡς συνήθως τὰ χείλη του ἠσπάσθησαν τὰ ἰδικά της καὶ οἱ βραχίονές του τὴν περιέσφιγξαν. Ἀλλ' οὐδὲ λέξιν εἶπε περὶ τοῦ αἰτίου τῆς ἀπουσίας του καὶ αὕτη δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ.

Ἔμαθε μόνον ὅτι δὲν ἐξῆλθε, καὶ ὅτι εἶχε διέλθῃ τὴν ἑσπέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ του.

ΙΑ'

Μὲ τὸ Πάσχα ἐπανῆλθε καὶ ἡ ὡραία ἐποχὴ καὶ διελύθησαν αἱ ζοφεραὶ σκέψεις. Ὁ Ἀπρίλιος ἐπανῆλθε· μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὅλα θὰ ἦνθουν, ὅλα θὰ ἤκμαζον διὰ τὴν θελκτικὴν ἐκείνην ἑορτήν, ἥτις ἐπανέρχεται κατ' ἔτος. Ἡ Συλβία ἐπεριπάτει τὴν πρωΐαν εἰς τὸ δάσος, ὁτὲ μὲν μετὰ τῆς κυρίας δὲ Φεγιέζ, ὁτὲ δέ, ὅπερ καὶ ἐπροτίμα, μόνη.

Συνήντα ἐνίοτε τὸν Ραϋμόνδον ἔφιππον· ἀντήλλασσον χαιρετισμόν· τοῦτο μόνον. Ἐνίοτε ἐπανευρίσκοντο εἰς ἀπόκεντρόν τινα δενδροστοιχίαν, ἐπεριπάτουν βήματά τινα ὁμοῦ, ἐκάθηντο ὀλίγας στιγμὰς ἐπὶ θρονίου πρέμοντες μὴ συναντήσωσιν ἀδιάκριτόν τινα, καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς κατασκοπεύοντας ἀντήλλασσον ἐσπευσμένως ἀσυναρτήτους τινὰς λέξεις.

Εὐχαριστημένος δὲ διότι διέφυγε τὸν κίνδυνον ἐπανήρχετο, ἑκάτερος εἰς τὸ ὄχημά του συγχαίρων ἑαυτὸν διότι δὲν ἐφωράθη παρ' οὐδενὸς τῶν γνωρίμων του.

Ἐν τούτοις πόσον μέρος τῆς ψυχῆς του δὲν ἔδωκεν ἕκαστος διὰ τῆς μιᾶς χειραψίας, ποίαν ἐνδόμυχον χαρὰν δὲν ἀπεκόμιζεν ἑκάτερος ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι ἠγαπῶντο, μὲ ὅλας τὰς δυσκολίας, διότι... δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὅσῳ ὀλίγον πλατωνικὸς καὶ ἂν εἶναι ὁ ἀμοιβαῖος ἔρως, ἐν τῷ αἰσθήματι ἐνυπάρχουσιν αἱ μεγαλείτεραι ἡδοναί του;

— Δὲν γνωρίζεις, Ραϋμόνδε, εἶπεν ἑσπέραν τινὰ ἡ Συλβία, ἐνῷ ἐκάθητο παρ' αὐτῷ ὄχι πλέον παρὰ τὴν πυράν, ἀλλ' ἐν τῷ μικρῷ καὶ ἡσύχῳ κήπῳ, ὅστις ἐκρύπτετο ὄπισθεν τοῦ μεγάρου, ἀόρατος εἰς τοὺς διαβάτας, κεκρυμμένος, σχεδὸν ἄγνωστος, περικυκλῶν τὸν οἶκον ὡς φωλεὰ ἐκ χλόης· δὲν γνωρίζεις, ὀνειροπολῶ τι, ὅπερ μόλις τολμῶ νὰ ζητήσω φοβουμένη μὴ σὲ δυσαρεστήσω ἢ θεωροῦσα αὐτὸ ἀδύνατον.

— Νομίζω ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σὲ βεβαιώσω ὅτι οὐδέποτε τοῦτο θέλει συμβῇ προκειμένου περὶ ἰδικῆς σου ἐπιθυμίας.

— Τότε θὰ σοὶ τὸ εἴπω ἂν τὸ ἐπιτρέπῃς. Ἐπεθύμουν διὰ μίαν φορὰν, μίαν μόνην νὰ ὑπάγωμεν ὁμοῦ εἰς περίπατον, ἀληθῆ περίπατον, Ραϋμόνδε, νὰ ὑπάγωμεν μακρὰν· νὰ σὲ ἔχω ἰδικόν μου ὁλόκληρον τὴν μεταμεσημβρίαν.

Ὁ μαρκήσιος συνέσπασεν ἐλαφρῶς τὰς ὀφρῦς, ὄχι διότι ἡ ἰδέα τῷ ἀπήρεσκεν, ἀλλὰ διότι τῷ ἐφαίνετο δύσκολον νὰ πραγματοποιηθῇ.

— Ποῦ θέλεις νὰ ὑπάγωμεν; ἠρώτησε.

— Ὅπου θέλεις, εἰς Ἅγιον Κλαύδιον, εἰς Ἅγιον Γερμάνον, εἰς Βερσαλλίας...

— Λοιπὸν θὰ ὑπάγωμεν εἰς Ἅγιον Γερμανόν, φιλτάτη, μίαν ἀπὸ τὰς πρωΐας ταύτας καὶ θὰ προγευματίσωμεν ἐκεῖ ἐὰν ἐπιθυμῇς· θὰ εἶνε μαγευτικόν.

— Ὁποία εὐτυχία! δὲν θὰ σκέπτωμαι πλέον ἄλλο τι. Πότε θὰ ὑπάγωμεν; Ἐμπρός, πραγματοποιήσωμεν ὀλίγον τὸ σχέδιον τοῦτο· ὁρίσωμεν τὴν ἡμέραν ἀμέσως.

— Πρῶτον ὄχι αὔριον· ὑποσχέθην τῇ Μαρίᾳ, ἥτις πωλεῖ διὰ τὰ ὀρφανοτροφεῖα τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ εἰς τὸ ἐμπορικόν της. Μεθαύριον τὴν Πέμπτην, ὁδηγῶ τὰ παιδιά εἰς τὸ ἱπποδρόμιον· θέλετε τὴν Παρασκευήν;

— Βεβαίως· ἐγὼ εἶμαι πάντοτε ἐλευθέρα· ὁ τόνος τῆς φωνῆς της ἐνέτεινε πικρίαν τινά.

— Ἀποφασίσωμεν τὴν Παρασκευήν, ἀλλὰ θὰ εἶνε προτιμώτερον νὰ μὴ ὑπάγωμεν μὲ τὸν σιδηρόδρομον· θὰ συνηντῶμεν κόσμον.

— Καὶ ἐκτὸς τούτου δὲν θὰ εἴμεθα οἱ δύο μας· δὲν βιαζόμεθα, προτιμήσωμεν τὴν ἅμαξαν.

— Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, φιλτάτη, μήτε τὴν ἰδικήν μου, μήτε τὴν ἰδικήν σας.... θὰ ἐνοικιάσωμεν μίαν κλειστήν, ἐὰν εἶσθε τῆς γνώμης, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὰ βλέμματα.

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ἡ Συλβία λυπηθεῖσα ὀλίγον, διότι ἐσκέφθη τὰς τόσας ἀναγκαίας προφυλάξεις, τὰς τόσας δυσκολίας αἵτινες παρενέβαινον εἰς πρᾶξιν κατὰ τὸ φαινόμενον τόσῳ ἁπλῆν καὶ ἥτις προωρίσθη εἰς διασκέδασιν.

— Θὰ θέσητε καλύπτραν πυκνήν, καὶ διὰ πλείονα προφύλαξιν, ἀντὶ νὰ σᾶς ζητήσω εἰς τὸν οἶκόν σας, ὅπερ θὰ ἦτο δυσχερὲς ἐνώπιον τῶν ὑπηρετῶν σας, θὰ συναντηθῶμεν ἀλλοῦ ἵνα ἀναχωρήσωμεν ὁμοῦ· θὰ ἀπηλπιζόμην ἂν σᾶς ἐσυκοφάντουν.

— Εἰς ἐμέ, φίλε μου, μοὶ εἶνε πολὺ ἀδιάφορον. Πρόκειται νὰ ἀποφύγωμεν μᾶλλον ὅ,τι θὰ ἔβλαβε τὴν κυρίαν δὲ Λιβρύ. Ἔχετε δίκαιον θὰ ἀπηλπιζόμην ἂν τῇ προὐξένουν δυσαρέσκειαν.

— Ἰδοὺ συνεφωνήθησαν, προσέθετο ὁ Ραϋμόνδος ὅστις ἀνυπομόνει νὰ ἀλλάξῃ θέμα ὁμιλίας.

Ἡ ἐκδρομὴ αὕτη τῷ ἐφαίνετο λίαν εὐχάριστος· ἐν τούτοις ἐκ τῶν προτέρων ἐνυπῆρχεν ἐν αὐτῇ ὑποκριτικόν τι, ὅπερ ὁ εὐθὺς χαρακτὴρ του ἀπεστρέφετο· φύσει ὑπερήφανος καὶ εἰλικρινὴς δυσανασχέτει νὰ ταπεινωθῇ εἰς τὰ μικρὰ ταῦτα ψεύδη ἅτινα τῷ ἐπεβάλλοντο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ διατηρήσῃ τὴν οἰκιακήν του εἰρήνην. Ἔπρεπε νὰ ἐξεύρῃ τρόπον ἵνα λυτρωθῇ ὁλόκληρον ἡμέραν τοῦ οἰκογενειακοῦ ζυγοῦ, νὰ λάβῃ μυρίους ἐλιγμούς, ἵνα μὴ φωραθῇ παρά τινος μόνος μετὰ τῆς Συλβίας· τοῦτο ἦτο δύσκολον, προσβλητικὸν λίαν καὶ δυνάμενον νὰ μετριάσῃ τὴν εὐχαρίστησίν του, ἡ τοὐλάχιστον τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς ἐκχύλισιν. Διασκέδασις δυσκόλως ὀργανωθεῖσα ἀπόλλυσι μέγα μέρος τοῦ θελγήτρου της καὶ εὐτυχία ἀνώνυμος δὲν φαίνεται πλέον ἰδική μας.

Μεταμορφούμενοι οὕτω δὲν ἠσθάνοντο πλέον ὅτι περὶ αὐτῶν προέκειτο, καὶ ἠρώτων ἑαυτοὺς ἐὰν διεσκέδαζον διὰ λογαριασμόν των. Διατὶ λοιπὸν ἔπρεπε πάντοτε οὐδεμία τῶν ἀπολαύσεών των νὰ ἦ πλήρης, διατὶ πανταχοῦ σκιὰ ἐξετείνετο ἐπὶ τοῦ αἰθρίου οὐρανοῦ, διατὶ τέλος τὸ τραῦμα ἐπλατύνετο ἐν τῇ καρδίᾳ;

Καὶ ἐν τούτοις εἰς αὐτὰς τὰς πληγὰς ἂν καὶ αἱμόφυρτος διέμενε βαθύτερος, στερεώτερος ὁ ἀκατανίκητος ἔρως των. Τίς ἠξεύρει; ἴσως μάλιστα αἱ θλίψεις ἐκεῖναι ἦσαν ἀναγκαῖαι ἵνα ἐξαγοράσωσι τὰς τέρψεις ταύτας, καὶ ἀπεκαθίστων μεταξύ των στενότερον σύνδεσμον.

Ἐν τούτοις ὅταν ἐξῆλθον τῆς πόλεως καὶ τῶν προαστείων, καὶ ἡ ἐξοχὴ ἥτις ἐπεξετείνετο πρὸ αὐτῶν μὲ τὸν ὁρίζοντά της καὶ τὴν σχετικὴν μοναξίαν της, τοῖς ἐπέτρεψε νὰ ἀφίσωσι κατὰ μέρος τὰς ὀχληρὰς προφυλάξεις, ὅταν ἐν πρὸς ἓν τὰ καταβιβασμένα παραπετάσματα τῆς ἁμάξης ἀνυψώθησαν ἵνα εἰσέλθῃ ὁ δροσερὸς ἀὴρ τῆς πρωΐας, καὶ ἡ καλύπτρα τῆς Συλβίας παρεμέρισε δεικνύουσα εἰς τὸν φίλον της τὸ πρόσωπόν της κεχρωματισμένον μᾶλλον τοῦ συνήθους ὑπὸ γλυκείας συγκινήσεως, τὰς χεῖρας ἀλληλοκρατοῦντες, ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τοῦ αἰσθήματος τῆς παραδόξου ταύτης μονώσεως ἐν τῷ μέσῳ πάντων, ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, ἧς ἀπολαύουν περισσότερον ἐκείνης ἣν ἔχουσιν ἐν τῇ μοναξίᾳ, ἔκπληκτοι ἐκ τῆς νέας θέσεώς των, μεθύσκοντες ἐκ τῆς χαρᾶς διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐπιθυμίας, ὅσον ἐφήμερος καὶ ἂν ἦτο αὕτη, ἀφέθησαν εἰς τὴν ὀνειροπόλησιν τῆς εὐτυχίας των,

— Ἀπὸ τῶρα! ἀνέκραξεν ἡ κ. δὲ Μαρτέζ, ἥτις εὑρισκε θελκτικὸν τὸ νὰ ἀναρπάζηται οὕτω ὑπ' αὐτοῦ.

Τὸ ὄχημα εἶχε σταματήσει ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ξενοδοχείου· ὁ Ραϋμόνδος προσέφερε τὸν βραχίονά του καὶ ἀνῆλθον σπεύδοντες ὀλίγον. Μέγας διάδρομος ἔφερεν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αἰθούσας, αἵτινες ἔβλεπον ἐπὶ τοῦ δώματος. καὶ ὧν μία ἐκρατήθη δι' αὐτούς.

Ὁ ὑπηρέτης, ὅστις προηγεῖτο αὐτῶν, προσποιούμενος ὅτι δὲν ἔβλεπε τὴν νέαν γυναῖκα, ἤνοιξε τὴν θύραν ἀφίνων νὰ ἴδωσε τὴν τράπεζαν ἐστρωμένην, καὶ παρὰ τὸ παράθυρον τὸ μέγα ἐκ βελούδου διβάνιον. Ἀπεμακρύνθη ὑποκλινόμενος ἵνα τούς ἀφίσῃ νὰ διέλθωσι.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ θύρα ἑτέρου δωματίου ἠνεῴγη καὶ ἄλλο ζεῦγος ἐξῆλθε.

Διεσταυρώθησαν ταχέως ρίπτοντες ἀλλήλοις ταχὺ βλέμμα. Ἀόριστος δισταγμὸς ἐζωγραφήθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ραϋμόνδου, ζωηρὰ ἐρυθρότης ἐκάλυψε τὸ τῆς Συλβίας.

Ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν διελθόντων εἶχε φανῆ μειδίαμα. Ἀλλὰ τοῦτο διήρκεσεν ἐπὶ ἓν δευτερόλεπτον· εἶτα ἠκούσθη ἐλαφρὸς ψιθυρισμός, κρότος βημάτων ἀπομακρυνομένων, καὶ ἡ θύρα ἐπανεκλείσθη ὄπισθεν τοῦ κ. δὲ Λιβρὺ καὶ τῆς συντρόφου του ἀποκρύπτουσα αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀδιακρίτων.

— Δὲν τὸν ἀνεγνώρισες; Ἦτο ὁ κ. δ' Ἀσσέρ, εἶπεν ἡ κ. Μαρτέζ. Δὲν εἶνε εἷς ἐκ τῶν φίλων σου;

Ὁ Ραϋμόνδος ἐννόησεν ὅτι τὸν ἠρώτα διατὶ δὲν ἀντεχαιρετήθησαν.

— Βεβαίως, ἀπήντησεν, ἀλλὰ ὑποπτεύ-

θην ὅτι θὰ ἐπροτίμα νὰ προσποιηθῶ ὅτι δὲν τὸν εἶδον.

Οὕτω λοιπόν! ἐσκέφθη ἐκείνη. Δὲν ἀναγνωρίζονται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι... Κάμνουσιν ὅτι δὲν ἐννοοῦσιν... Ἀλλ' ἂν ὁ Ραϋμόνδος προσεποιήθη, μὴ καὶ ὁ ἕτερος δὲν ἔπραξε τὸ αὐτό; Ἕκαστος ἠσχύνθη διὰ τὸν ἑαυτόν του... ἐθεώρησεν ἑυατὸν ἀνάξιον τῆς τιμῆς τοῦ χαιρετισμοῦ,....

Καὶ σκοτεινὸν νέφος διῆλθεν ἄνωθεν τῆς εὐτυχίας της.

(ἕπεται συνέχεια)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς νομοσχέδιον περὶ χορηγήσεως ἀδείας τῇ Ἑλληνικῇ Ἀτμοπλοΐᾳ πρὸς συνομολόγησιν δανείου ἐκ 3 ἑκατομμυρίων.—Μετὰ μακρὰν συζήτησιν περὶ τοῦ ὑποβληθέντος κατηγορητηρίου κατὰ τῆς πρώην κυβερνήσεως, ἡ ἀντιπολίτευσις ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς Βουλῆς. Τὴν ἐπαύριον ἐψηφίσθη ἡ σύστασις ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς, χθὲς δὲ ἐξελέγη αὕτη ὑπὸ τῆς Βουλῆς.—Τὸ θωρηκτὸν «Σπέτσαι» ἀπέπλευσεν εἰς δοκιμαστικὸν μέχρι τῶν Κυκλάδων πλοῦν, φέρον καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν.—Ὁ ἐν Πειραιεῖ ἱερεὺς Βασίλειος Ἀθανασίου ἀνέλαβε νὰ ἱδρύσῃ φιλανθρωπικὸν ἄσυλον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἰδίαις δαπάναις.—Ἀναμένεται ἐξ Ἀλγερίας ὁ μέγας δοὺξ Γεώργιος τῆς Ρωσίας.—Διὰ σήμερον καὶ αὔριον προηγγέλθη μεγάλη «Εὐεργετικὴ Ἀγορὰ» ὑπὲρ τῶν ἀναρρωνυόντων ἀσθενῶν τοῦ Δημοτικοῦ νοσοκομείου «ἡ Ἐλπίς».—Γενομένης τῆς κληρώσεως τῶν λαχειοφόρων ὁμολογιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐξήχθησαν 840 μετοχαί, ὧν αἱ ἑξῆς ἐννέα μετὰ κέρδους. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 14,912 ἐκέρδησε δρ. 70,000, ἡ ὑπ' ἀριθ 75, 996 δρ. 10,000, οἱ ἀριθ. 81,500 καὶ 137,490 ἀνὰ 2,500 καὶ οἱ ἑξῆς ἐξ 92,657, 120,762, 106,820, 156,058 καὶ 75, 166, ἀνὰ δρ. 1,000 ἑκάστη.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ἐδολοφονήθη ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Σοφίας διὰ πολυκρότου ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Βουλγαρίας Βελτσέφ.—Ἡ ἰνφλουέντζα μαστίζει τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας· οἱ ἐκ ταύτης ἀποθνήσκοντες καθ' ἑκάστην ἐν Σικάγῳ ἀνέρχονται εἰς 150.—Ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τηλεφωνικῆς γραμμῆς μεταξὺ Παρισίων καὶ Λονδίνου.—Ὁ λόρδος Γράμβιλλ ἀπεβίωσεν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ἐν τινι ἀγρῷ τῆς παρὰ τὰ Καλάβρυτα μονῆς ἀνευρέθησαν διάφορα Βυζαντινὰ νομίσματα καὶ ὅπλα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀ δ. Ζ. Βόλον, Σ. Χ. Κάϊρον. Γράφομεν σήμερον.—Κ. Π. Ὀδησσόν, Στ. Μ. Γαλάζιον, Ἐλ. Τ. Κ/πολιν, Μ. Μ. Σμύρνην, περὶ τῆς «Πολιτικῆς Ἑβδομάδος» θὰ ἴδητε ἐν ταῖς ἀγγελίαις ταύτην καὶ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα.—Μ. Γ. Δ. Τραπεζοῦντα. Ἐλήφθησαν, γράφομεν.—Θ. Ζ. Τεργέστην. Ἐλήφθησαν μετρηθεῖται ὑπὸ τοῦ κ. Ζ. Εὐχαριστοῦμεν.—Κ. Μ. Π. Ραϊδεστόν, Στ. Π. καὶ Ε. Τ. Δημητσάναν, Μαρκόν. Τ. καὶ Εὐρ. Δ. Ἀδριανούπολιν, Π. Π., Ε. Τ. Μ. Κ/πολιν. Ἐλήφθησαν.—Γ. Δ. Β. Ταϊγάνιον. Ἐλήφθησαν, θὰ γράψωμεν.—Τῇ κ. Α. Μ. Χανίᾳ. Ἐνεγράφη. Εὐχαριστοῦμεν.—Ν. Κ. Κ/πολιν. Ἕνεκα αἰφνιδίου δυστυχήματος πλήξαντος τὸν ἡμέτερον διευθυντήν, ἐκ τοῦ θανάτου ἰσαδέλφου συγγενοῦς, ἀδυνατεῖ νὰ ἀπαντήσῃ καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς ἄλλους σήμερον.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικόν. Ἐξεδόθη τὸ 18 φυλλάδιον (περιέχει τὰς λέξεις Αὐτανάφλεξις—Ἀφροδίτη). Ἐπιμελείᾳ κ. Ν. Γ. Πολίτου. Μπάρτ καὶ Χίρστ ἐκδόται.

Arnds, Ρωμαϊκὸν δίκαιον, τεῦχος 16 περιέχον συνέχειαν τοῦ Ἐνοχικοῦ δικαίου, ὑπὸ Ι. Θ. Κυριακοῦ, δικηγόρου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Κυριῶν **πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐν ἀναρρώσει ἀσθενῶν τοῦ δημοτικοῦ νοσοκομείου** παρακαλεῖ τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης νὰ συνδράμωσι τὸ ἔργον αὐτῆς ἐπισκεπτόμενοι τὴν εὐεργετικὴν ἀγοράν, ἣν διωργάνωσαν ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ νηπιαγωγείου τῆς φιλεκπαιδευτικῆς ἑταιρίας (ὁδὸς Σταδίου, ἀριθ. 48.) αὔριον καὶ τὴν Κυριακὴν ἀπὸ τῆς 2 μέχρι τῆς 6 μ. μ. Τὴν δὲ Κυριακὴν θέλει ἐπαναληφθῆ εἰς τὰς 8 1/2 μέχρι τῆς 10 1/2 τῆς νυκτός, ὅτε θὰ παιανίζῃ καὶ ἡ μουσική.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»

ἀλλ' εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ μέγεθος

ΕΚΑΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ: **Ἐν Ἑλλάδι δρ. 10. ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 12. ἐν Ρωσίᾳ ρούβλ. 5.**

Εἰς τοὺς κ.κ. συνδρομητὰς τῆς «Ἑβδομάδος» γίνονται ἐκπτώσεις

Αἱ ἐγγραφαὶ ἄρχονται ἀπὸ 15 Ἀπριλίου

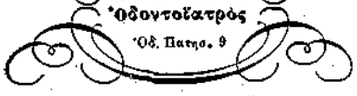

Προσεχῶς ἐκδίδονται

ΚΟ. Δ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΑ

Λαβόντα τὸν ἔπαινον

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΝ ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ 1890

Τιμὴ δρ. 2.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑβδομάδος».

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Τμῆμα Πειραιῶς--Κορίνθου--Πατρῶν

	1	3	33*		2	4	32*
Πειραιεὺς ἀν.	6.25π	11.25	10.15	Πάτραι ἀν.	7.40π	11.45	—
Ἀθῆναι »	7.—	12.—	10.50	Αἴγιον »	9.24	1.03	—
Κόρινθος ἀφ.	10.—	2.54	2.10	Κόρινθος »	1.20μ	4.10	3.—μ
Αἴγιον »	1.57	5.55	—	Ἀθῆναι ἀφ.	4.30	7.10	6.22
Πάτραι »	3 35	7.15	—	Πειραιεὺς »	5.—	7.40	6.55

Τμῆμα Κορίνθου - Ναυπλίου - Μύλων

	μ.μ.	μ.μ.*		π.μ.	π.μ.*
Κόρινθος ἀν.	3.15	4.20	Ναύπλιον »	9.30	11.—
Ἄργος ἀφ.	5.28	6.33	Ἄργος »	10.10	11.40
Ναύπλιον »	6.05	7.10	Κόρινθος ἀφ.	12.25	1.55

* Δευτέραν Τετάρτην Παρασκευήν. * Τρίτην Πέμπτην Σάββατον.

Τμῆμα Πατρῶν - Πύργου

	π.μ.	μ.μ.	μ.μ.		π.μ.	μ.μ.	μ.μ.
Πάτραι ἀν.	7.20	4.15	2.—	Πύργος ἀν.	7.—	2.—	3.05
Ἀχαΐα ἀφ.	8.15	4.57	2.55	Γαστούνη »	8.24	3.12	4.40
Μανωλᾶς »	9.18	5.48	4 —	Λεχαινὰ ἀφ.	8.47	3.33	5.05
Λεχαινὰ »	9.47	6.15	4.40	»	8.50	3.35	6.40π
Γαστούνη ἀν.	9.50	6.17	6·45π	Μανωλᾶς »	9.19	4.06	7.15
Πύργος »	10 20	6.46	7.22	Ἀχαΐα »	10.11	4.58	8.18
	11.40	8.05	8.50	Πάτραι ἀφ.	10.55	5.50	9.15

Τοπικαὶ ἀμαξοστοιχίαι καθ' ἑκάστην εἰς ὅλα τὰ τμήματα.

Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗΣ

ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ

13—Ὁδὸς Καπνικαρέας—13

Τοποθετήσεις ἠλεκτρικῶν κωδώνων, τηλεφώνων, τηλεγράφων, ἀλεξικεραύνων κλπ.

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ

ἐπιστημονικῶν καὶ ἰατρικῶν ἐργαλείων.

ΠΩΛΗΣΙΣ

διαφόρων ὑλικῶν τῶν ἐργολάβων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

Καθηγητὴς ἔχων διαθεσίμους ὥρας τινάς, ἀναλαμβάνει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγγλικῆς ἐν βραχεῖ διαστήματι καὶ μὲ συγκαταβατικὰ σχετικῶς δίδακτρα. Ἡ «Ἑβδομὰς» συνιστᾷ αὐτὸν δια τὴν καλὴν καὶ πρακτικὴν αὐτοῦ μέθοδον.

Διεύθυνσις Ὁδ. Πενταπωλίου 29.